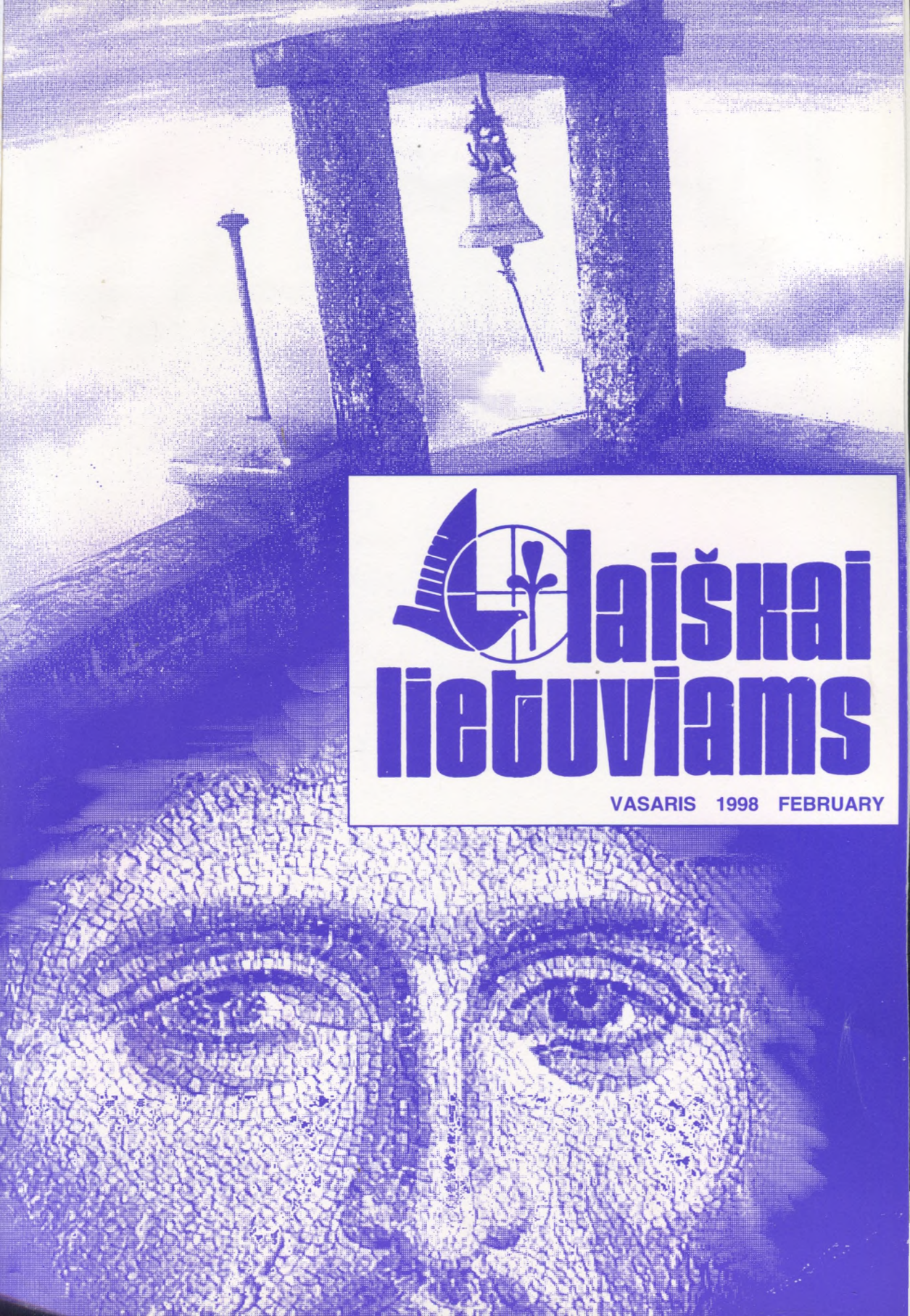

laiškai lietuviams

VASARIS 1998 FEBRUARY

MINTYS ŠVENČIANT VASARIO 16-ĄJĄ	37	Juozas Vaišnys SJ
KETURI JAUNIMO CENTRO RAIDOS TARPSNIAI	42	Juozas Vaišnys SJ
PRADŽIA	47	Dijana Kančienė
MANO DRAUGAI VYSKUPAI	51	A. Saulaitis SJ
ATVERTI ŠIRDĮ	54	Kun. K.J. Ambrasas SJ
PRELATO JUOZO PRUNSKIO VEIKLOS EPIZODAI	56	Dr. Aldona Vasiliauskienė
JĖZAUS PAAUKOJIMAS	59	Kun. K.J. Ambrasas SJ
SOCIALINĖS PROBLEMOS LIETUVOJE	60	Irena Lukoševičienė
KNYGOS	64	Red.
KALBA	65	Juozas Vaišnys S J
TĖVYNĖJE	67	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	70	Red.
TRUMPAI	71	Juoz. M.

Baigiantis praėjusiems metams, šventėme Jaunimo centro 40 metų gyvenimo sukaktį. Šių metų pirmąjį numerį iliustruojame fotografijomis iš to minėjimo iškilmų. Šį numerį iliustruojame Jaunimo centro direktorių nuotraukomis.

Viršelio piešinys ir skyrių vinjetės - Ričardo Spitrio.

Lietuviškas raidynas - Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (USPS 301-540)— LETTERS TO LITHUANIANS is published monthly except bimonthly July/August, for \$20.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Se address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1998 / VASARIS- FEBRUARY / VOL. XLIX, NO. 2

Mintys švenčiant Vasario *16-ąją*

Juozas Vaišnys SJ

Lietuvai išsirinkus naują prezidentą jau nebe iš buvusios nomenklatūros, atrodo, kad jau turėtų atsidaryti platesnis kelias į mūsų tėvynės dvasinį prisikėlimą, kurio mums šiandien taip labai reikia. Tačiau, apsižalgius aplinkui, noromis nenoromis pastebi, kad kai kurie mūsų tautiečiai, ypač jaunesnieji, tiek čia gimusieji, tiek neseniai iš Lietuvos atvykusieji, labai šaltai ir abejingai žiūri į lietuvybės išlaikymo klausimą. Kai kurie lyg atsistoja prieš dilemą: būti, ar nebūti. Verta išlikti lietuviu, ar gal būtų praktiškiau ir protingiau visiškai pamiršti tą lietuvybę, kaip galima greičiau įsijungiant į gyvenamo krašto kultūrą, kalbą, papročius.

Kai kas bando aiškinti, kad šio klausimo tokiu būdu visai negalima kelti, nes jeigu lietuviu gimei, tai lietuvis ir esi, ir visą gyvenimą būsi. Bet neatrodo, kad toks aiškinimas būtų teisingas, nes iš praktikos žinome, jog ne vienas savo tautybę praranda ir pamažu tampa kitos tautos nariu. Tautybę sudaro įvairūs elementai: kilmė, kultūra, tradicijos, kalba, religija, teritorija. Tačiau nė vienas šių elementų tautai nėra esminis.

Naujasis Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus ir jo žmona Alma.

Nori ar nenori, turi sutikti, kad tautybės pagrindas yra tautiškumo sąmonė ar sąžinė. Toji sąmonė draugėn jungia ir visus minėtus, tautą sudarančius elementus. Kai toji sąmonė pradeda blėsti, tai vienas po kito pranyksta ir visi tautybės elementai.

Kad pasiliktų tvirta tautiškumo sąmonė, reikia stiprių motyvų, reikia įsitikinimo, jog tauta yra dvasinė vertybė, kurią prarasdamas žmogus skurdina ir save, ir gyvenamąjį kraštą, o pagaliau ir visą žmoniją. Jeigu pasaulyje stengiamasi išlaikyti kiekvieną augalą ar gyvių rūšį, tai tuo labiau reikia stengtis išlaikyti kiekvieną tautą, kiekvieną kultūrą. Gyvenamajam kraštui ne padėsi, bet jį tik nuskriausi, atsisakydamas savo tautinių bruožų ir susiliedamas su vietine kultūra.

Kai kas net bando aiškinti, kad tautiškumas ir patriotiškumas prieštarauja religijai, nes dekalogas ir krikščioniškoji doktrina liepia mylėti visus žmones, be jokio rasės ar tautos skirtumo. Visiškai paneigiant tokią galvosena, reikia pabrėžti, kad tautiškumas, tėvynės meilė randa religijoje tvirtą atramą. Bent labai trumpai bus naudinga žvilgtelti, ką tautybės atžvilgiu sako Dievo įsakymai, Kristaus mokslas ir Jo įsteigtoji Bažnyčia.

Jau žmogaus prigimtis taip yra Tvėrėjo su-tvarkyta, kad jis jaučia tam tikrą prisirišimą prie savo tėvų ir artimųjų, prie savo gimtosios šalies, prie savo namų. Ir lietuvių patarlė sako, kad, nors tie namai būtų pragariai, bet vis tiek be namų negerai. Šią mintį gražiai išreiškia ir daugelio mūsų jaunystėje išmoktas eilėrašitis: "Nameliai mano brangūs, man visur patogu, bet niekur nėra tiek laimės, kaip po jūsų stogu". Tai yra Dievo įdiegtas prigimtinis įsakymas ar sąžinės balsas. Kartais tas sąžinės balsas gali būti įvairių sąlygų ar aplinkybių nuslopintas, todėl Dievas davė įsakymus, kurie prigimtį balsą, tą pirmąjį ir pagrindinį įsakymą, paaiškina ir pritaiko konkretiems gyvenimo įvykiams. Dievas įsakė gerbti tėvus ir mylėti artimą. Šie du įsakymai ir yra svarbiausias bei rimčiausias

tėvynės meilės motyvas ir pagrindas.

Teologai teigia, kad ketvirtuoju įsakymu Dievas liepia mylėti ir gerbti ne tik savo tėvus, bet ir vyresniusius bei globėjus, o taip pat ir tą šalį, kurioj esame gimę, auge, kuri mus maitino. Šis įsakymas liepia gerbti ir kiekvieną teisėtą valdžią, kuri galią ir autoritetą gauna iš Dievo.

Artimo meilės įsakymas liepia mylėti kiekvieną žmogų, tačiau šioje meilėje, teologų nuomone, yra tam tikri laipsniai. Labiau turime mylėti tuos, kurie mums yra artimesni, su kuriais esame surišti kokiais nors stipresniais ryšiais. Labiau reikia mylėti žmoną, vyrą, tėvus, vaikus, brolius ir seseris negu svetimus žmones. Turime labiau mylėti savo tautiečius, o taip pat priklausančius savo religijai, bendruomenei ar organizacijai. Kuo stipresni ir artimesni ryšiai tarp žmonių, tuo daugiau yra ir motyvų jų tarpusavio meilei. Su kiekvienu pasaulyje esančiu žmogumi mus jungia žmogiškumo ryšys. Su lietuviais mus jungia tautiškumo ir valstybės ryšiai. Tautiškumo ryšys yra supintas iš daugelio kitų ryšių: artimesnės ar tolimesnės giminystės, kalbos, kultūros, papročių. Žmonių susijungimas į valstybes išplaukia iš tos pačios prigimtų reikalavimų. Kitos, grynai žmonių valia sukurtos organizacijos ar bendruomenės tik padeda tobuliau siekti vieno ar kito tikslo, bet valstybė yra būtina sąlyga žmonių žemiškiems tikslams siekti. Todėl ir šis ryšys, jungiąs žmones į vieną bendruomenę, yra tikrai svarbus ir stiprus.

Jeigu tauta netenka laisvės, jeigu valstybė praranda nepriklausomybę, jei žmonės turi palikti tėvynę ir bėgti ieškoti prieglaudos į kitus kraštus, ryšiai, kurie juos jungia su tauta ir valstybe, nenutrūksta, bet dar pastiprėja. Argi ne labiau vaikas turėtų rūpintis savo motina, patekusi į nelaisvę ar kankinamą kalėjime? Šiuo atveju vaiko meilė, gal iki šiol ramiai glūdėjusi širdies gilumoje, turėtų imti reikštis konkrečiais darbais, jis neturėtų bijoti jokių aukų, jokių pastangų, kad tik galėtų savo motinai padėti ir ją išgelbėti.

Dievo įkvėptąsias Senojo Įstatymo knygas mes galėtume visai teisingai pavadinti išrinktosios tautos istorija arba tėvynės meilės poema. Dievas ta tauta nuolat rūpinasi, ypač kai ji patenka į egiptiečių vergiją. Siunčia jai galingą vadą Mozę, kuris ją išveda iš vergijos. Dievas nuolat seka jų žingsnius, stebuklingai pervesdamas per Raudonąją jūrą, maitindamas manna ir saugodamas nuo priešų įvairiais kitais stebuklais. Savo išrinktajai tautai jis duoda specialius įstatymus, apsaugojančius ją nuo pražūties. Įdomu, kad jis net baudžia žydus už mišrias vedybas, kurios pamažu marina tautą.

Tad atrodo aišku, jog Dievas nori, kad žmonės savo tėvynę mylėtų, saugotų jos laisvę ir stengtųsi vėl į ją sugrįžti, jei priešo buvo priversti bėgti į svetimus kraštus.

Šiai aiškiai Dievo valiai visiškai pritaria ir Kristaus mokslas bei pavyzdys. Kartą jis meldėsi Alyvų kalne. Po jo kojomis spindėjo gražus, apšviestas Jeruzalės miestas - žydų tautos sostinė. Kristus taip mylėjo šį miestą, kad, prisiminęs jo skaudžią ateitį, apsipylė ašaromis ir iš jo širdies išsiveržė kartus skundas: "Ateis dienos, kad priešai apves tave pylimu, apgulstave, suspaus tave ir tavo vaikus, kurie yra tavys, ir nepaliks akmens ant akmens, nes tu nepažinojai savo aplankymo meto".

Nors Kristus buvo atėjęs į šį pasaulį visiems skelbti savo mokslo ir atpirkti visų tautų, bet pirmiausia jis rūpinasi savo tauta, pirmiausia jai skelbia linksmą išganymo naujieną, pėsčias apvaikščiодamas visus jos miestus ir kaimus. Jis visus žmones mylėjo, visus gydė iš įvairių ligų, bet aiškiai pabrėžė, kad pirmiausia reikia rūpintis savo tautos vaikais: "Negera imti vaikų duoną ir duoti kitiems". Tai buvo gražus mums jo paliktas tėvynės meilės pavyzdys. Tad Kristus tikrai nebuvo kosmopolitas, bet patriotas. Savo pavyzdžiu jis parodė visų laikų žmonėms, kad reikia mylėti visus, bet pirmoje vietoje savo tautiečius.

Ne kitaip tautiškumo atžvilgiu elgiasi ir Kristaus įsteigtoji, jo mokslo saugotoja bei aiš-

kintoja Bažnyčia. Ji globoja tautas, skirdama joms dangiškuosius globėjus. Ir mūsų tautai ji yra paskyrusi šv. Kazimierą. O prancūzų tautos globėja šv. Joanna d'Arc net šventąja buvo paskelbta dėl to, kad heroiskai mylėjo savo tėvynę ir net gyvybę paaukojo, už ją kovodama. Tad tėvynės meilę Bažnyčia laiko dorybe, kuri žmogų gali iškelti net į altorių garbę. Galbūt ir Lietuva kada nors susilauks Bažnyčios pripažintų šventųjų, kurie sunkiais mūsų tėvynėje laikais yra parodę heroiską tėvynės meilę, už ją kentėdami ar net paaukodami gyvybę.

Bažnyčia nori, kad žmonėms būtų galimybė garbinti Dievą savo kalba, užtat imigrantams leidžia steigti tautines parapijas. 1952 m. popiežius išleido raštą, pavadintą "Exul Familia", kuriuo norėjo apsaugoti imigrantų teises įvairiuose kraštuose. 1969 m. buvo išleistas kitas panašus popiežiaus raštas "Instructio de Pastoralis Migratorum eura". Šiuose raštuose yra pabrėžiama, kad visi tikintieji turi teisę garbinti Dievą sava kalba ir dėl to turi teisę turėti savo kunigus. Jeigu kurioje nors vyskupijoje tokiems kunigams nebūtų leista savo kalba aptarnauti tikinčiuosius, patariama kreiptis į Šv. Sostą.

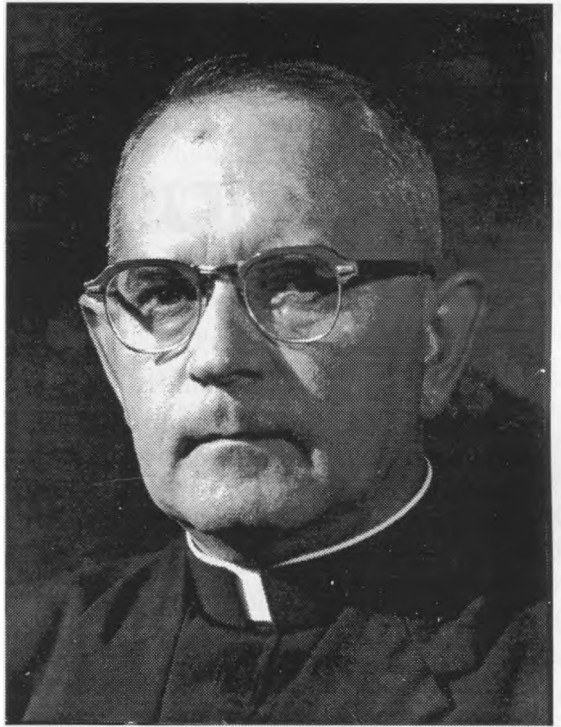
Ir popiežių raštuose bei kalbose, ir atskirų vyskupų bei kardinolų pasisakymuose tėvynės meilės klausimas yra labai aiškus. Dažnai pabrėžiama, kad tautybės paniekinimas yra aiškus Dievo valios paniekinimas. Prancūzų kardinolas Mercier yra pasakęs, kad "negali būti tobulas krikščionis, kurs tobulai nemylėtų savo tėvynės". Popiežius Pijus XII Romoje susirinkusiems Italijos Mokytojų sąjungos nariams taip kalbėjo: "Jūs, mokytojai, stenkitės auklėti vaikus, pratindami juos lavintis žmogiškose dorybėse: atvirume, drąsoje, prisirišime prie pareigos, prie šeimos, prie tėvynės. Reikia pastebėti, kad tėvynės meilės jausmas šiandien galbūt daugelio yra užmirštas. Bet šis jausmas visuomet buvo ir turi būti svarbus veiksnys pilnutiniame vaiko auklėjime. Nereikia bijoti, kad visos žmonijos meilė, kurią jūs taip pat turite ugdyti savo auklėtiniuose, gali prieštarauti ypatingai

savo tėvynės meilei. Argi ypatinga savo šeimos meilė mums neleidžia mylėti kitų šeimų?”

Tad mūsų religijos mokslas tėvynės meilės atžvilgiu yra labai aiškus ir neabejotinas. Tėvynės meilė ir pastangos išlaikyti savo tautybę yra krikščioniškojo tobulumo dalis, ir kas to atsisako, atsisako pilnutinio krikščioniškojo tobulumo. O tai yra moralinis nusikaltimas. Įsitikinus tvirtu religiniu tėvynės meilės pagrindu, ir mūsų tautiniam darbui atsiranda stiprus motyvas - kiekvieno lietuviio moralinė pareiga. Tačiau ne vienas šiandien nuleidžia rankas ir numoja į visus lietuviybės reikalus, nes jiems atrodo, kad tai tuščios pastangos.

Kai kurie stengiasi kaip galima toliau stovėti nuo bet kurios lietuviškos veiklos, nes kitų mūsų veikėjų metodai jiems atrodo nepriimtini, jų pastangos tuščios, nes, ką vienas stato, kitas griauja; tiek yra skaldymosi ir nesantaikos mūsų visuomenėje! Pagaliau kai kurie kuklesnieji bijo kitiems užbėgti už akių ar pastoti kelią, manydami, kad kiti tuos darbus galės geriau atlikti. Bet jiems visiems reikėtų prisiminti, ką Tumas-Vaižgantas yra pasakęs ir kaip jis tokiais atvejais elgėsis. Jis prisipažįsta, kad ėjęs visur, kur tik buvo kviečiamas, visai nežiūrėdamas, kas buvo tie, kurie kvietė, ir negalvodamas, ar jis tam darbui yra kompetentingas. Jis visur ėjo, viską dribo, po kiekviena našta kišo savo petį, todėl ir paliko Lietuvos padangėje - lyg šviesi kometa - skaidrų taką.

Prisimenant tūkstančius mūsų brolių ir sesių, užmiršusių savo tėvų kalbą; žiūrint į mūsų jaunimą, vis labiau ir labiau tolstantį nuo lietuviškos dvasios, kartais stoja prieš akis Marijos Pečkauskaitės žodžiai: “Kaip neapsakomai gaila man visko, kas nyksta! O liūdnasis merdėjančios tautos reginys! Tautos, kitados didžios, tiek gražių dainų nudainavusios, tiek fantazingų padavimų nuaudžiusios, garbingą istoriją gyvenusios, turėjusios tokių didvyrių, kaip Pilėnų gynėjai, ir tokių moterų, kaip Gražina, ir tokių genialių viešpačių, kaip Vytautas. Rusų spaudžiama, savų sūnų niekinama... ang-

Jaunimo centro steigėjas T. Bronius Krištanavičius SJ.

lys, aklinau užvožtos, kad užgestų. Bet užgesintose, rodos, anglyse kartais kažkur neregima rūsi kibirkštėlė. Kartais ji atgaivina anglis, sudegina indą ir sukelia gaisrą”. Toliau autorė guodžiasi, kad tos anglys dar nėra visiškai užgesusios, dar jos nėra mums žuvusios. “Lietuvė yra jų siela. Yra joje ir tų ūbų laukų melancholijos, ir tų vasaros saulėdydžių giedros, ir rudens vėjo nusiminimo, ir tų tamsių miškų rimties. Tos šalies išliūliuota, tūkstančiais siūlų ji surišta su ta savo motina”.

Nesmerkime ir galutinai neatstumkime tų laikinai nuklydusių sūnų ir dukterų, užmiršusių savo tėvų namus ir ieškančių laimės kitur. Nekovokime vieni prieš kitus, nes esame broliai, o ne priešai. Visi turime kitą priešą ir labai stiprų. Reikalingos mūsų visų jėgos, kad jį nugalėtume. Kai tarp mūsų bus daugiau broliškos meilės ir vienybės, į mūsų kovą įsijungs ir tie, kurie susižavėjo svetimybėmis. Lietuviška jų

KETURI JAUNIMO CENTRO RAIDOS TARPSNIAI

Kun. Juozas Vaišnys SJ

Čikagos Lietuvių Jaunimo Centras, įsteigtas ir iškilmingai atidarytas 1957 metais spalio mėn. 6 dieną, šiais metais švenčia savo laimingo gyvenimo 40 metų sukaktį. JC idėja kilo ir pamažu brendo, dideliais, bet atsargiais žingsniais artėdama prie užsibrėžto tikslo. Žvelgiant į šią raidą, į JC istoriją, aiškiai matomi keturi tarpsniai: 1. Po bolševikų okupacijos iš Lietuvos į JAV atvykę pirmieji jėzuitai nusprendžia kurtis Čikagoje ir įsigyja mažą, bet simpatišką namuką 8101 S. Champ-lain Ave. 1948 m. rugsėjo 25 dieną. 2. Atvykus daugiau jėzuitų, persikelia 1950 m. rugpjūčio 19 d. į didesnę namą 5541 S. Paulina Street. 3. Pamačius, kad ir šios patalpos jų veiklai per mažos, nusiperka sklypą, pastato Jaunimo Centrą bei rezidenciją 2345 W. 56th St. Street. 1957 m. spalio 6 d. oficialiai atidaro Jaunimo Centrą, nors dar galutinai nepabaigtą. 4. Kai ir čia trūko pakankamai patalpų jėzuitų išplitusiai veiklai, praplatina Jaunimo Centrą, sujungdami jį su jėzuitų rezidencija 1967 metais.

Atrodo, kad būtų pravartu mesti platesnį žvilgsnį į šiuos keturis Jaunimo Centro raidos tarpsnius.

Jaunimo Centro istoriją turbūt reikia pradėti nuo Tėvo Jono Kidyko, kuris dar prieš Lietuvos okupaciją buvo išvykęs į JAV apaštaliniais darbams. Jis buvo aplankęs turbūt visas lietuvių parapijas, ypač Amerikos rytinėse valstijose, veddamas rekolekcijas, talkininkaudamas klebonams atlaiduose ir ypač klausydamas išpažinčių. Jis jau buvo gerokai pavargęs, todėl stengėsi “prisivilioti” apaštaliniam darbui ir daugiau po įvairias šalis išsisklaidžiusių jėzuitų. Tuoj jo kvietimui pakluso tėvai: Borevičius, Sukackas, Vaišnys. Jie buvo pirmieji gyventojai pirmajame lietuvių jėzuitų išigygame namelyje. Netrukus prie jų prisidėjo ir kiti, atvykusieji į šį daugelio išsvajotą kraštą.

Tėvas Kidykas buvo paskirtas lietuvių jėzuitų vyresniuoju. 1949 m. liepos 7 d. neseniai iš Italijos atvykęs Tėvas Juozas Vaišnys buvo paskirtas visų Amerikoje apsigyvenusių skautų

siela, anot M. Pečkauskaitės, jie tūkstančiais dvasinių siūlų su mumis surišti.

Stenkimės užlyginti prarajas tarp vyresniosios ir jaunesniosios kartos. Laimingos tos mūsų organizacijos, kuriose sugeba bendradarbiauti vyresnieji su jaunesniaisiais. Vyresnieji iš jaunimo geriau pažįsta šių dienų nuotaikas, o jaunimas iš vyresniųjų išmoksta gyvenimo patirties. Jaunimas be vyresniųjų patarimo gali lengvai paklysti, o vyresnieji be entuziastingo jaunimo veržlumo gali visai sustingti. Tik abiem ranka rankon dirbant, mūsų organizacinė veikla klestės. Vyresnieji jaunimui bus lyg turininga Lietuvos praeities knyga, iš kurios jie susipažins su mūsų garbinga istorija ir dėmesio vertais kultūriniais laimėjimais, o jaunimas lengviau įves vyresniusius į dabartinį šių kraštų gyvenimą. Taip bendradarbiaujant, praeitis bus sujungta su dabartimi, kuriant gražesnę ateitį.

ir skaučių dvasios vadovu, o po kelių mėnesių Tėvas Jonas Borevičius buvo pakviestas globoti moksleivius ir studentus ateitininkus. 1950 m. vasario mėn. pradėjo eiti mėnesinis žurnalas „Laiškai lietuviams“, redaguojamas Tėvo Vaišnio. Buvo įsteigta ir katalikų radijo valandėlė, kuriai vadovavo Tėvas Borevičius. Taigi neseniai čia įsikūrusi lietuvių jėzuitų veikla jauėjo visomis kryptimis. Pagyvenę šioje vietoje vienerius metus, supratome, kad mūsų veiklai šie namai yra per maži ir gal nelabai patogūs, nes buvo per toli nuo lietuvių apgyventų apylinkių, tad nutarėme ieškoti didesnių namų patogesnėje vietoje. Tokia vieta buvo surasta 5541 S. Paulina Street, Šv. Kryžiaus parapijos teritorijoje. Į šiuos namus įsikraustėme 1950 m. rugpjūčio 19 d. Galima sakyti, kad šie namai trumpu laiku tapo lyg mažuoju Jaunimo Centru. Čia būdavo šaukiami įvairių draugijų bei organizacijų susirinkimai, čia buvo planuojamos vasaros stovyklos, čia vykdavo įvairaus pobūdžio pasitarimai, čia porą kartų Tėvas Vaišnys buvo suorganizavęs savaitgalines uždaras skautų bei skaučių rekolekcijas, čia gimė ir Čikagos Jaunimo Centro idėja. Dirbant su jaunimu, turėta prieš akis du tikslai: tautinis ir religinis. Visi matė, kaip tirpsta lietuviybė antroje imigrantų kartoje, todėl jaunimui reikėjo padėti per esamas organizacijas žiemos metu, o vasarą sukurti lietuvišką aplinką stovyklose. Buvo ieškoma tam tikslui vietos kur nors netoli Čikagos. Tėvas Vaišnys suorganizavo pirmąją berniukų stovyklą Juozo Bačiūno vasarvietėje Mičigano valstijoje. Kitais metais, kai jis turėjo vasarą būti skautų stovykloje, berniukų stovyklos organizavimą perdavė Tėvui Borevičiui, kuris tas stovyklas Mičigano valstijoje organizavo ir joms sėkmingai vadovavo keletą metų.

Tuo metu iškilo dvi naujos problemos: reikėjo steigti parapijas ir statyti bažnyčias Montrealyje bei Urugvajuje (Montevideo). Jaunimo Centro statymo idėja turėjo dar palaukti, bet ji nebuvo užmiršta - nuolat apie tai buvo

galvojama ir ieškoma patogios vietos. Tokia vieta buvo surasta 1954 m. 56-os ir Claremont gatvių kampe. Tai buvo dvylikos sklypų žemė, pakankama JC statybai. Kol Čikagos kardinolas ir tėvų jėzuitų Romoje gyvenantis generolas pritarė naujų namų statybai, atėjo 1955 metai. Šie metai prabėgo nejučiomis, sudarant garbės komitetą, studijuojant lietuvių pageidavimus, tariantis su architektais (Jonu Kovalskiu ir Juozu Augustinavičium) ir, žinoma, renkant statybai pinigus, kurių kasoje buvo labai mažai. Tik su kun. Juozo Šaulinsko pagalba buvo galima pabaigti žemės pirkimo sutartį. Buvome prašę, kad jis paskolintų 4.000 dolerių, bet jis padovanojo 5.000 dolerių. Tyrinėjant lietuvių pageidavimus, be abejo, iškilo daug projektų. Vieni norėjo gimnazijos, kiti bendrabučio, dar kiti didžiulės salės, kurioje būtų galima rengti aukšto lygio koncertus ir... žaisti krepšinį. Apie tai nusimanantiems buvo aišku, kad šie du skirtingi renginiai vienoje salėje nebus įmanomi. Vysk. Vincas Brizgys primygtinai pabrėžė, kad būtinai į statybos planus reikia įtraukti patalpas Čikagos Aukštesniajai Lituanistinei Mokyklai. Toji mokykla dabar turi keliauti iš vienos parapijos į kitą ir gal už metų kitų nebeturėsianti kur prisiglausti. Jei tėvai jėzuitai neužtikrintų jai patalpų, gal netrukus ji turėtų užsidaryti. Tarp to meto lietuvių buvo labai ryškus susiskaldymas, nesantaika, kivirčiai. Būtinai reikėjo vietos ir pastato, kur galėtų po vienu stogu rinktis ir dirbti tautinį bei kultūrinį darbą visi lietuviai, kokių požiūrių jie bebūtų. Tad, pasitarus su žymesniaisiais mūsų visuomenės veikėjais, buvo nutarta statyti Jaunimo Centrą, kuriame būtų pakankamai kambarių mokyklai, trys salės, keli kambariai žaidimams, susirinkimams ir kitiems reikalingiausiems tikslams. Gal kai kam ir atrodė, kad šios numatytos patalpos nebus pakankamos minėtiems tikslams, bet didesnių vis tiek nebuvo galima planuoti, nes trūko pinigų.

Šio religinio bei kultūrinio centro statybą rėmė ir globojo garbės komitetas, kurį sudarė

J.E. vysk. Vincentas Brizgys, Lietuvos konsulas dr. Petras Daužvardis, visi Čikagos lietuvių parapijų klebonai ir apie 20 įvairių organizacijų pirmininkų.

Šis planas visų buvo sutiktas labai entuziastiškai. Ir spaudoje, ir žmonių suėjimuose netrūko didžiausių panegirikų. Žinoma, atsirado vienas kitas žvelgiąs į šį užmojų per tamsius partinius akinius. Kai kurie kritikavo ir santariečius, savo auka prisidėjusius prie Jaunimo Centro statybos. Tiems kritikams 1957 m. kovo 28 d. "Dirvoje" taip santariečiai atsakė: "Čikagos santariečių auka jėzuitams buvo manyta, kaip moralinis aktas, turįs viešai išreikšti santariečių laikyseną. Buvo laikai, kai lietuvių jaunimo organizacijos skaldėsi į religines ir religijai abejingas. Bet tai buvo moralinio nesubrendimo laikai, kai organizacijų įstatai, kaip chirurgo instrumentai, būdavo prakišami iki pat individo sąžinės ir joje operuojama.

Daug mūsų visuomenės šulų ir pašulių galvoja, kad laikai visiškai nepasikeitė. Mes galvojame, kad praėjusi pusė šimto metų su savo skaudžiais komunizmo, fašizmo patyrimais daug kuo pakeitė ir mūsų dvasią. Praeities susiskaldymas mums yra svetimas. Mes visuomet randame tiltus virš bedugnių, kurių vyresnioji karta dažnai nerasdavo".

Stambia auka prie statybos prisidėjo ir lietuviai skautai. Dr. Mildai Budrienei vadovaujant, jie buvo įsteigę net "Skautišką Komitetą Jaunimo Namų Statybai Remti". 1957 m. gegužės 12 d. komitetas, įteikdamas auką, taip rašė: "Visa lietuvių visuomenė su dideliu susidomėjimu seka Jūsų žygius, linkėdama Jums ištvermės ir Aukščiausiojo palaimos. Per trumpą laiką Jūs užkariavote mūsų širdis ir krikščionybės idealų platinime pasiekėte didelių laimėjimų". Pagaliau 1956 m. liepos mėn. 29 d. buvo prakasta žemė Jaunimo Centro ir jėzuitų rezidencijos-vienuolyno statybai. Iškilnėse dalyvavo apie 200 svečių ir 16 įvairių organizacijų atstovų. Tų pačių metų rugpjūčio 23 d. buvo pradėta Jaunimo Centro statyba, vienuolyno

statybą atidėjus dar vieneriems metams.

Pakilus Jaunimo Centro pamatams nuo žemės, Lietuvių Dailininkų Sąjunga kreipėsi į tėvus jėzuitus, prašydama patalpų Čiurlionio Galerijai. Nors apatinė salė buvo numatyta šokiams ir vakarienėms, tačiau dailininkų iniciatyvai buvo pritarta toje salėje įrengti Čiurlionio Galeriją, kol nebus rasta geresnė išeitis.

1957 m. spalio 22 d. "Naujienos" rašė: "Čiurlionio Galerijos įsteigimą Čikagoje neperdedant galima pavadinti istoriniu įvykiu. Viena, kad ji skatins ir jungs visus lietuvius menininkus Amerikos kontinente, kita - ji rinks ir saugos mūsų meno turtus, kad šie nedingtų svetimųjų okeane, trečia, ir svarbiausia, kad šie Galerijos kūrėjai iškilmingu aktu pasižadėjo Galerijos surinktus ir išsaugotus turtus perduoti tėvynei Lietuvai, kai tik bus atgauta jos laisvė".

1957 m. spalio mėn. 6 d. Jaunimo Centras, nors dar galutinai neužbaigtas, buvo oficialiai atidarytas. Atidarymo iškilnėse dalyvavo 36 organizacijų atstovai ir apie 800 svečių. Kai kurie dalyviai labai nustebo, kai pamatė, kad prie garbės stalo sėdėjo ir įvairių tikybų, ir įvairių partinių srovių atstovai. Tačiau tai turėjo pabrėžti, kaip tėvai jėzuitai supranta lietuvių vienybę. Buvo norėta konkrečiai parodyti, kad jiems lietuvių vienybė nėra tuščias žodis.

Nelaukdama oficialaus atidarymo, rugsėjo pradžioje į Jaunimo Centrą persikėlė Čikagos Aukštesnioji Lituanistinė Mokykla.

1957 m. gegužės mėn. 2 d. pradėta ir vienuolyno bei koplyčios statyba: Jaunimo Centro atidarymo iškilmes džiaugdamasi aprašė lietuviškoji spauda. Čia pateiksime tik trumpą ištrauką iš 1957 m. spalio 31 d. "Laisvosios Lietuvos":

"Sekdami lietuvišką gyvenimą, su džiaugsmu turime konstatuoti, kad lietuvių jėzuitų ordinas, nuo Vilniaus universiteto įsteigimo laikų, kartu su lietuvių tauta pergyvendamas daug tragiškų dienų, išliko lankstus ir lietuviškas savo dvasia. Tėvai jėzuitai, apsišarvavę mokslu ir tikėjimu, daug metų išlaikė mokslo židinius,

kurie ne vienam lietuviui padėjo apsispręsti likti ne tik giliai tikinčiu, bet ir sąmoningu lietuviu. Tėvų jėzuitų pastangomis naujo lietuviško židinio - Jaunimo Centro įsteigimo proga tenka jiems išreikšti: ne tik pagarbą, bet ir padėką ir su jais pasidžiaugti pasiektais laimėjimais, kurie, reikia tikėtis, kaip ir lig šiol bus visų mūsų laimėjimai...

Kas dar džiugiau, kad prieš metus Čikagoje lankantis Lietuvos Diplomatinijos Šefui min. Stasiui Lozoraičiui, tėvai jėzuitai parodė gražų valstybingumo gestą, o šį kartą susodindami už garbės stalo ne tik aukštuosius dvasininkus, bet ir visų atidaryme dalyvavusių organizacijų ir srovių atstovus, parodė, kad visi esame vienos tautos vaikai, visi tikime vieną Dievą ir kovojame už tuos pačius tikslus, nors ir skirtingais keliais”.

Kadangi čia buvo paminėtas įvykis iš ministro Stasio Lozoraičio ir jo žmonos viešnagės Čikagoje, tai gal bus įdomu ir naudinga daugiau su tuo įvykiu susipažinti. Žinome, kad S. Lozoraitį vieni gerbė, kiti niekino ir kritikavo, net viešai, paleisdami kokią nors repliką ar užgaunantį žodį, tai T. Vaišniui, kuris, gyvendamas Romoje, gerai pažinojo Lozoraičių šeimą, atėjo mintis suorganizuoti Mišias su atitinkamu pamokslu už visus gyvus ir mirusius Lietuvos diplomatus. Buvo pakviesti ponai Lozoraičiai, ponai Daužvardžiai ir kai kurie kiti įtakingesni Čikagos lietuviai. Per pamokslą, žinoma, buvo aiškiai ir atvirai kalbama apie lietuvių vienybės, pakantos ir sugyvenimo stoką, apie visokių gaudus, prasimanymus, pagarbos nebuvimą vienas kitam. Atrodo, kad pamokslas visiems patiko. Pasibaigus pamaldoms, prieina prie T. Vaišnio ponas Lozoraitis ir su ašaromis akyse susijaudinęs sako: “Tėve, jums, be abejo, teko gal ne kartą girdėti, jog aš esąs netikintis ir masonas. Nuoširdžiai ir atvirai noriu pasakyti, kad aš nesu masonas, bet praktikuojantis katalikas”. Taigi...

Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų-Savanorių Sąjunga pageidavo, kad JC kieme ar kitoje tin-

kamoje vietoje būtų pastatytas kuklus paminklas už Tėvynę žuvusiems pagerbti. Tėvai jėzuitai šiai idėjai mielai pritarė. Paminklas buvo pradėtas statyti 1959 m. lapkričio 22 d. bendromis Ramovėnų, Birutininkų, Savanorių, Šaulių ir kitų lietuvių aukomis. Ateinančiais metais, švenčiant 42-ąją kariuomenės įsteigimo sukaktį, jis buvo iškilmingai pašventintas. Dabar kiekvienos mums brangios šventės proga prie šio paminklo vyksta iškilmingos apeigos, padedant vainikus, keliant vėliavas ir pagerbiant mūsų tautos didvyrius, paaukojusius gyvybę už Lietuvos laisvę. Ši vieta mums yra tapusi antruoju Karo Muziejaus sodeliu.

Tuoju po JC atidarymo buvo juntama, kad patalpos, nors ir erdvios, lietuviškos visuomenės reikalams nepakankamos. Kai jėzuitams vadovavo T. B. Krištanavičius, niekas jo, pailsusio, nedrįso spausti imtis naujų statybų. Kitaip reikalai ėmė vystytis, kai 1961 m. viršinkinimą perėmė T.B. Markaitis. Dar skolų neatsikratęs, jis tuoju ėmė tartis su visuomenės veikėjais bei Jaunimo Centro rėmėjais ir planuoti jo praplėtimą. Planai buvo įspūdingi: pradžios mokykla, sporto salė, kavinė, patalpos archyvams. Bet jis, turėdamas daug kitų darbų, visus statybos rūpesčius 1966 m. perdavė T. Jonui Kubiliui, jau turinčiam patyrimo statybos reikaluose (jis yra įkūręs Aušros Vartų parapiją Montrealyje), bet, nežiūrint jo patyrimo, statyba buvo lėta ir varginga, derinant sąmatas su planais. Vis dėlto problemos buvo nugalėtos. JC praplėtimas turėjo būti sujungiant jį su vienuolynu ir pridėdant vieną aukštą.

1967 m. spalio mėn. 15 d. buvo suruoštos simboliško žemės prakasimo iškilmės, dalyvaujant didokai žmonių miniai. Žemę prakasė Lietuvos konsulas dr. P. Daužvardis. Su vėliavomis dalyvavo įvairių organizacijų atstovai ir pasirašė į garbės knygą.

Šio užsibrėžto darbo tikslus trumpai priminė T.B. Markaitis: “Visi žinote, kiek šioje vietoje sutelpa lietuviybės ir lietuviškosios kultūros turto. Jis gausėja ir turiniu, ir apimtimi.

bet tam reikia tinkamos vietos. Mūsų visų didžiulė pareiga - parodyti jį kitiems, ir parodyti pačiu įspūdingiausiu būdu, nes improvizacijos periodas turėtų baigtis, kad tiek Amerika, tiek kitos etninės grupės pripažintų mūsų laimėjimus, mūsų kūrybinį dvasingumą ir parodytų užtarnautą dėmesį Lietuvos laisvei ir lietuviškajai bendruomenei Amerikoje”.

Pagaliau 1972 m., statybai vadovaujant rangovui Stankui, darbas buvo užbaigtas. Nežiūrint, kad šis naujas užmojis kainavo apie pusę milijono dolerių, nuo pirminio plano teko nubraukti sporto salę, aukštą planuotiems archyvams, paliekant tik vieną dabartinį aukštą Pasaulio lietuvių ir Muzikologijos archyvams.

Populiariausia patalpa pasidarė kavinė, čia paprastai penktadienių vakarais organizuojami įvairūs mažesni renginiai, o sekmadieniais po 10 val. Mišių žmonės susirenka pasikalbėjimui, pabendravimui, pasivaišinimui. Paskutiniu metu, neseniai iš Lietuvos atvykus pilnai energijos Skirmantei Jakštaitei-Miglinienei, po pamaldų rodomos lietuviškų filmų ištraukos, kviečiami įdomūs pranešėjai ir pokalbininkai.

Algimantui Keziui direktoriaujant, 1975 m. buvo nutarta kavinę praplėsti. Susitarus su architektu Stankaičiu ir rangovu Skorubsku, imtasi darbų. Surinkus apie 40 tūkstančių dolerių, kavinė buvo padidinta, pagražinta ir įgavo dabartinę menišką išvaizdą. Tad Jaunimo Centras galutinai užaugo, subrendo, jau daugiau turbūt nereikės jo plėsti, o tik rūpintis jo išlaikymu ir apsaugojimu nuo per ankstyvos senatvės. Trumpai prisiminus Jaunimo Centro raidos tarpsnius, įdomu pažvelgti ir į jo vadovybės bei administracijos raidą. Nuo pat JC įsikūrimo jam vadovavo ir jį administravo tėvai jėzuitai. Jo vadovai buvo vadinami direktoriais. Štai jie: 1. T. Kazimieras Pečkys (1956-1957 m.), 2. T. Jonas Kubilius (1957-1967), 3. T. Jonas Raibužis (1967-1968), 4. T. Jonas Borevičius (1968-1972), 5. T. Gediminas Kijauskas (1972-

1974), 6. T. Algimantas Kezys (1974-1977), 7. T. Antanas Saulaitis (1977-1980).

Direktoriaujant T. A. Saulaičiui, jėzuitai pastebėjo, kad dabar, jiems įsijungus į kitus apaštalavimo darbus, rūpinimasis Jaunimo Centru pasidarė per sunki našta, todėl pasitarę nusprendė JC administravimą perleisti pasauliečiams. Turbūt nereikėtų nė minėti, kad šiam svarbiam žingsniui buvo labai rimtai pasiruošta, tariantis ne tik su mūsų visuomenės atstovais, advokatais, bet net ir su jėzuitų vadovais Romoje. Buvo pasirašyta sutartis tarp jėzuitų ir pasauliečių atstovų, surašyti nuostatai ir JC inkorporuotas Illinois valstijoje kaip pelno nesiekianti organizacija. Vyriausias šios organizacijos valdomasis organas yra išrinkta 12 asmenų Taryba, o vykdomasis organas - Valdyba. Esminiai susitarimo ir įstatų bruožai: 1. Jaunimo Centro valdyba pasirašo teisininkų paruoštą nuomos sutartį (vienas doleris metams) nuo 1980 m. liepos 1 iki 1981 m. liepos 1 dienos. 2. Po vienerių metų sutartis pratęsiama trejiems metams ir t.t. 3. Valdyba pasirašo sutartį su tėvais jėzuitais dėl patalpų išlaikymo, vidaus tvarkos ir ateities planavimo. 4. Naujoji administracija iš patalpų ir patarnavimo pajamų, nario mokesčio ir aukų apmoka visas einamąsias sąskaitas, įskaitant draudimą, šildymą, šviesą, švaros bei tvarkos palaikytojams atlyginimus, būtinus pataisymus bei kitokias išlaidas. Vienuolyno ir koplyčios visas sąskaitas moka jėzuitai. 5. Tėvai jėzuitai bendradarbiauja su naująja administracija, turi teisę kontroliuoti susitarimo vykdymą, tardamiesi su administracijos bei rinktaisiais atstovais.

Pirmasis Tarybos pirmininkas buvo dr. Jonas Račkauskas (1980-1988), dabartinis - Vaclovas Momkus (nuo 1988 m.). Valdybos pirmininkai: Irena Kriaučeliūnienė (1980-1984), Salomėja Endrijonienė (1984-1994), Jonas Parnis (1995), Zigmas Mikužis - nuo 1996 metų.

PRADŽIA

(Konkurse premijuotas straipsnis)

Dijana Kančienė

Tyliai, ramiai, monotoniškai kapsi pašutinės rugpjūčio dienos. Liūdnos, šaltais vakarais, rasotais rytais ir žvaigždėtomis naktimis apsisiautę. Nemėgstu vasaros pabaigos, kuri pranašauja ilgą, purviną, nuobodų rudenį. Norisi kuo toliau nuo jo pabėgti, bet argi pabėgsi nuo to, kas neišvengiama. Nei vienais metais nepasisėkė to padaryti, nepasisėks ir šįmet... Teks smarkiai smarkiai užsimerkti ir... pasinerti į begalinę rudens darganą, po to į speigų pusnį, pavasario marmalynę ir išnirti tik gegužės mėnesio pabaigoje, kada viskas atbunda ir atsiveria ateinančiai saulei, šilumai, šviesai.

Liūdnos mintys tarsi gedulo šydas dengia akis ir daro visą pasaulį pilkai juodą, juodai pilką... Gamta ir butis, kaip sesės dvynės panašios savo nykumu, net neramu darosi... Krūvos neplautų indų, vaikiškų rūbų pūpsio, lyg sulytos šiaudų stirtos. Garai, verdant valgyti, kyla lyg miglos virš atvėsusių ežerų ir gula smulkiais lašeliais ant smilkinių. Vaikų klyksmas, lyg išskrendančių gervių rypavimas, purvinos grindys, kelias per pasišiaušusį lauką... Gana gana jau tos monotonijos ir nykumos!

Kažkas skambina. Pakeliu ragelį. Per rankas varva riebus skystis. Maišiau kiaulėms jovalą, nespėjau nė nagų nusišluostyti. "Kas čia dar trukdo?"

Bandau tvardyti. Balsą išspaudžiu gana malonų. "Klausau. Klebonas? Malonu... Už-eiti? Tai kad aš... Na gerai, už valandos. Svarbu? Gerai. Sudiev".

Vėl įmerkiu rankas į kiaulių pietus. Ko dabar tam klebonėliui. Hm. Vis dėlto teks

nueiti, tik vargu ar pasiseks nuslėpti savo rudeninę-buitinę depresiją, savo chronišką nuovargį ir nepasitenkinimą dėl sutrikdyto voverės rato; puodai, vaikai, gyvuliai, skalbiniai, puodai, vaikai, gyvuliai...

Į kleboniją įžengiu susinervinusi, nesugraibau durų rankenos, su trenksmu užkliudau puošnią kėdę ir vos nutaikau paprašyta ant jos atsisėsti. Mūsų parapijos ganytojas dedasi viso to nepastebys, nors, matau, ir pats ne iš ramųjų.

- Prieš pat mokslo metų pradžią atsisakė dirbti tikybos mokytojas. Gal galėtum tu už jį padirbėti?

Atsilošiu, lyg nuo šalto dušo ir keliom sekundėm prarandu žadą.

- Aš? Bet... keturi maži vaikai, gyvuliai, o ir... ir...

- Viską žinau ir suprantu, bet nėra daugiau kam, pati supranti, - nervingai sukiojasi tarp putlių pirštų pieštukas.

- Gerai, pagalvosiu ir rytoj pasakysiu, - pati savo žodžiais netikėdama sulemenu ir tupsta traukiuosi durų link.

Aš, paprasta bobulė, niekada nieko panašaus nedirbusi, nemokanti su jaunimu bendrauti ir bijanti kalbėti prieš auditoriją. Ką aš veiksiu mokykloje?

Didžiulis kalnas užgula pečius, ir namo vos paveiku kojas. Dar šito man betrūko!

O po savaitės...

Po savaitės, palydėjusi dukrą su glėbiu gėlių į klasę, pati suku į mokytojų kambarį. Įsitempusi, susijaudinusi ir visiškai pasimetusi lendu į kuo tolimesnį kampą, kitiems mokyto-

jams už nugarų ir, jei įmanyčiau, prasmegčiau kiaurai grindis. Rodos, visi žiūri į mane su pašaipu, visų galvose viena mintis: "O ko gi šitai reikia?" Vienas vienintelis pažįstamas mokytojas padrąsinančiai tįpteli už rankovės ir nuveda į šviesesnę vietelę prie lango. "Jaudiniesi?" - "Ne!" - atsakau, kalendama dantimis ir stengiuosi iš paskutinių jėgų, kad nors keliai netirtėtų. "Greičiau namo, greičiau namo" - širdies dūžių ritmu tvinkčioja mintis. Turbūt vienintelė mintis visą rugsėjo pirmosios rytą.

Nesvetingame mokytojų kambaryje palindėti dar ne viskas. Laukia kelionė į trečiąjį mokyklos aukštą, į tikybos kabinetą. Ten į mane įsmigs dvi dešimtys porų smalsių ar abejingų, nuoširdžių ar klastingų akelių. Lipu laiptais, o prieš akis... Kristus lipa į Golgotos kalną su kryžiumi ant pečių. "Palauk, Viešpatie, padėsiu" - puolu iš paskos ir atsipeikėju prie kabineto durų. Kur dingo Išganytojas? Nejaugi haliucinacijos prasidėjo. Nedirbsiu šito darbo, nepajėgsiu, aimanuoju širdy ir kojos lyg suakmenėja tarpdury.

- Garbė Jėzui Kristui, - krinta lyg sunkus atodūsis.

- Per amžius... Labas... Chi-chi... A-a-a šita dėstys...- toks atsakymas į pasveikinimą.

Lyg per erškėčių dyglius artinuosi prie ant sienos kabančio didžiulio kryžiaus. "Gelbėtoju mano, Tu vienintelis, kuris gali man padėti, menkai ir nevertai. Dėl šitų vaikelių, kurie Tavęs visai nepažįsta. Paliesk savo malone mus, atsiųsk Tvirtumo, Meilės, Gerumo ir Supratimo Dvasią..." užbaigiu savo maldavimą garbiai. Ir jaučiu, kad kažkas vyksta, kad kažkas bus...

O tuo tarpu:

- Mokytoja, gal kryžių nuo sienos nukabinti, geriau pasieksit?

- O šita Marijos statulėlė labai gražiai dūžta, norit, pabandysiu.

- Mokytoja, kam mums ta tikyba, geriau kortomis paloškim.

- O į nuogas mergas ne nuodėmė žiūrėti?

Cha, cha!

Sienos dunda, langai barška nuo riksmo, patyčių, kvatojimo. Jau turėjau išbėgti iš čia, jau turėjau verkdama tūnoti tamsiausiame mokyklos kamputyje, jau turėjau išeiti ir niekada daugiau į šitą betoninį monstrą nebesugrįžti.

Bet aš stoviu. Pakeliu galvą. Ir... nusišypsau. Apeinu klasę ir žiūriu kiekvienam į akis. Riksmas blėsta. Įtūžį, grasinimus, patyčias keičia nuostaba.

- Mokytoja, kodėl jūs nesibarat?

- Mokytoja, kodėl jūs šypsojotės?

- Kodėl nekviečiat direktoriaus? - vienas per kitą klausinėja pasimetę vaikai.

Ir aš atsakau jiems tikrų tikriausią tiesą:

- Todėl, kad jus myliu.

Klasėje taip tylu, kad net spengia. Nejaugi aš laimėjau? Ne, sako vidinis balsas, laimėjo tas, kur ant kryžiaus. Jo nuostabus darbas šioje mokykloje dar tik prasideda. Bet Jis jau žino, kad laimėjo. Tau belieka tik vykdyti Jo valią ir sekti Jį.

"Bet bus labai sunku!" - bandau grįžti prie savo baimių. "Nesidairyk atgal!" - tuoj pat gaunu atsakymą ir ...pasiryžtu. Nebe sau gyvenu, bet jiems... Prieš akis iškyla nauja vizija. Žmogus narplioja tinkluose įstrigusią žuvį. Jam nesiseka, širsta, nekantrauja. Staiga, pajutęs ranką ant peties, atsitiesia ir pasisuka palietusiojo pusėn, norėdamas išlieti savo pyktį, bet... nepasako nė žodžio. Tinklas slysta iš žvejo rankų, žnegteli į smėlį ir... lieka gulėti. Kažkas atsitiko su nemokytu, netašytu žveju. Jis valosi žvynuotas rankas į palaikius rūbus ir... nueina paskui palietusįjį.

Skambutis! Vaikai išdunda pro duris. Išeinu ir aš. Visa šlapia nuo prakaito, bet širdis rami. Aš nieko nebijau. Aš lieku čia! Kažkas įvyko.

Mokytojų kambarys gugena ta pačia pašaipu, kaip ir išlydėjo.

- Nu, kaip sekėsi? Papoteriavot?

-Cha! Cha!

- Mūsų vaikai ne bažnyčios davatkėlės.

- Jų niekas jau nebepakeis, - bando "raminti" pagyvenusi mokytoja.

Tyliu. Dar anksti ką nors sakyti. Nebelendu į tamsiausią kampą. Nueinu prie lango ir žiūriu į rudenines miglas virš medžių viršūnių, į padūmavusį dangų. Keista. Nebeliūdna man ir nebebaisu artėjančios darganos, žiemos šalčių... Nebeerzina vaikų rėkavimai kieme ir išskrendančių gervių klyksmas. Nematoma ramybė nusileidžia į sielą ir nebežada apleisti jos.

Namuose pasitinka klausiantis vyro žvilgsnis:

- Gal jau ryt nebeisi?

- Eisiu. Man patiko, - sakau, nors žinau, kad niekas manim netiki. Bet tai nesvarbu. Turiu eiti, privalau.

Privalau prasiskverbti į kiekvieno savo mokinio širdį, vidinį pasaulį, kad ir koks jis šiukšlinas bebūtų. Privalau iškuopti jį, išvalyti, išgydyti jį meile, supratimu, ramybe. Privalau iškęsti spjūvius, patyčias ir pažeminimą, nes ir Jis, Tas, kuris mane siuntė, tai iškentėjo. Turiu padaryti tai, kas neįmanoma šioje mokykloje, šiame miestelyje. Nes to nori Dievas. Nuo šiol Jis yra mano protas, valia, meilė, tvirtumas. Be Jo esu niekas.

Tad pirmyn!

Lėkiu sekmadienį į bažnyčią pasisemti iš Gyvybės Šaltinio jėgų. Pradariusi duris į Šventovę, šlepteliu iš savo aukštybių žemėn. Nė vieno vaiko iš mokyklos, nė vieno vidutinio amžiaus žmogaus! Keletas nuolatinųjų moterų snūduriuoja suoluose. Didysis tingulio šešėlis užgulęs visą miestelį, jo apylinkes, sodybas, šeimas ir pavienius žmones. Save laikantys katalikais snaudžia žiemos miegu, ir nieko nenori žinoti apie Tikrąjį Gyvenimą, Šviesą, Meilę. Neperžengiama siena skiria tingėjimą, apsilaidimą nuo pamaldumo, darbštumo, noro ką nors pakeisti. Ar iš viso įmanoma ką nors pakeisti?

O jeigu pabandžius?

Žvelgiu į altorių ir tarsi suaugu su juo.

"Viešpačiui nėra negalimų dalykų. Pasitikėk juo visiškai, nesitrauk nė per nago juodumą atgal" - girdžiu savy balsą. Paklausti jo? Turiu paklausti! Ir visai nesuku galvos, kaip tai padarysiu. Šalin abejones! Būsiu mažytė, mažesnė už laukų pelytę, už menkiausią vabalėlį, gal Viešpats pasigailės tokios menkos ir duos jėgų kalnui pakelti! Pyktį ir irzlumą paslėpsiu giliai po akmeniu ir eisiu į vaikus atvira širdimi ir tik su meile. Nebetenkinsiu kūno poreikių smaližiauti, pasilepinti, galbūt sielai bus lengviau pakilti prie Dievo ir pavogti Amžinosios Šviesos, Tikėjimo, Vilties ir Meilės trupinėlių, kad galėčiau juos dalinti, dalinti, dalinti...

Pasiryžtu. Pakylu. Išeinu. Ir lyg ne aš einu, o kažkas kitas už mane.

Mokykloje įkuriu iki tol negirdėtą čia ateitininkų organizaciją. Tai bus akibrokštas didžiajam tinguliui. Vietoj amžino moralizavimo ir pykčio bei priekaištų, glaudžiu kiekvieną vaiką, kaip patį svarbiausią, mylimiausią. Drąsiai kalbu apie žmogišką meilę, ir pamažu nutyla kalbos apie nuogas mergas ir nepadorius filmus. Maloniai kalbinu pačius tyliusius, visų skriaudžiamus, užguitus mokinukus, o puikuolių lyg ir nepastebiu. Juk ir Kristus atėjo dėl mažutėlių! Pamažu visi vienodėja, nebėra to didžiulio skirtumo tarp šaunuolių ir nevykėlių. Visi darosi vienodai aktyvūs.

O kur dosnumas? Kokie ateitininkai be gerų darbų! Visą laiką troškę dėmesio sau ir tik reikalavę primą sykį pajunta, ką reiškia duoti. Juk tai be galo malonu! Tempiam po kruopelytę kas ką turim. Ir šelpiam, guodžiam, paremiam, dalinam. Nebesinori sustoti. Vargšai ir vieniši šaukiasi mūsų, ieško!

O maldingumas? Mokomės melstis! Taip, kaip mokam, kaip sugebam. Jaunimui patinka groti, patinka dainuoti, klausytis muzikos. O kodėl gi negalim giesmėmis šlovinti Viešpaties? Valio! Įkuriu chorą. "Ateitininkai gieda bažnyčioje" - sklinda iš ausies į ausį, ir didysis tingulys kažko sunerimsta. Vyrai ir moterys nedrąsiai veria bažnyčios duris ir kelia galvas

T. Jonas Kubilius SJ
JC direktorius (1957-1967).

Prisiartina buvęs aršus ateistas ir atsargiai, su grubusiais pirštais, visas suprakaitavęs ima knygą. “Ar galiu paskaityti” - lyg per egzaminą ištaria ir kaltai nusišypso. “Žinoma!” - kone sušunku ir niekas nemato, kaip mano siela iš džiaugsmo pakyla prie Viešpaties kojų ir krykščia:

“Atėjai, Gelbėtojai, į mūsų tarpą, atėjai ir ištraukei iš tamsybių pirmiau, negu mes ten nugarmėjom! Ačiū Tau! Būk pašlovintas per amžių amžius!”

Naktis. Už lango sninga. Turiu laiko pamąstyti. Sieloj ramu ir gera. Mano miestelis, kuriame, rodos, beviltiškai kerojo didžiųjų nuodėmių erškėčiai, jau kratosi jų dyglių. Vietoj jų skleidžiasi nuostabūs, Dangaus šviesos spalvos žiedai: nuolankumas, dosnumas, skaistumas, meilengumas, romumas, susivaldymas, pamaldumas. Darbo dar daug, ne viskas šilkais klotu, bet kuomet regi į jaunimo choro repeticijas penketą kilometrų per pusnis ir miškus atbriusį smulkuotį berniokėlį, kurio žiemos sute-mose laukia tokia pat kelionė atgal, kuomet grįžę iš ateitininkų akademijų buvę keikūnai ir padaužos bučiuoja rankas ir su ašaromis akyse taria: “Mes niekuomet, niekuomet daugiau nebebūsime tokie, kaip anksčiau...”, - tuomet supranti, kad ne veltui viskas, ne veltui... Reikia tik įsileisti Dievą į savo tarpą, šaukti Jį, ir Jis atsilieps. Jis ateis ir padarys galą nuodėmei mūsų pačių rankomis.

Ateik, Viešpatie, į visą pasaulį taip, kaip atėjai pas mus į mūsų mažą miestelį. Ateik!

vargonų pusėn. Ar ne angelai ten gieda? O, žiūrėkit, ir mano sūnus ar duktė ten... O kas tas Kristus, kurį garbina giesmės? Kodėl jį taip myli? Gal reikėtų dažniau čia užsukti? Pasidomėti? Vaikų klausti lyg ir gėda...

Mokytojų kambarys užia. Tik ne įnirtusių širdžių užimu. Iš nuostabos. Kas vaikams pasidarė? Nebe tokie bjaurūs, surimtėjo, būriuojasi vis, kažką aptarinėja, šnabždasi.

Dedu Šventą Raštą ant stalo ir jaučiu žvilgsnius per petį. Laukiu patyčių, bet... nesulaukiu. Niekas nebekikena, nebevarsto panieka.

□ Liepos 4-15 d. Vilniaus Šv. Pranciškaus Asyžiečio (Bernardinų) bažnyčioje vyko ikonografijos pamokos, kurias vedė italas Bertagnin, OFM. Kursuose dalyvavo 15 žmonių, katalikų ir stačiatikių. Dalyvavo profesionalai dailininkai ir tie, kurie norėjo geriau susipažinti su Bizantijos ikonografijos technika.

Antanas Saulaitis SJ

Sulaukęs vyresnio amžiaus, kone kiekvienas dvasininkas asmeniškai pažįsta seminarijos klasės draugą, tos pačios vienuolijos narį ar sielovados darbe sutiktą vyskupą, kuriam galėtų laišką rašyti, paskambinti ar drauge valandėlę praleisti - vyskupą bičiulį, kuriam gali irgi būti malonu be įsipareigojimo ar pareiginės įtampos pabendrauti. Be bažnytinės politikos siekių savo draugą nuoširdžiai stebėdamas, malda ir mintim lydėdamas, žmogus pajunta ganytojiškos širdies bei pašaukimo bruožus, apreiškiančius tarnybą Bažnyčioje ir pačios Dievo tautos gyvenimo vyksmą.

Dabartinėje santvarkoje vyskupui tenka daug administracinių darbų, uždavinių ir atsakomybės. Vienaip atsiliepia iš klebonų išaukę vyskupai (tokių daugiausia JAV), kitaip buvę profesoriai (dažniau Europoje). Būdami juridinio vyskupijos asmens pirmininkai, jie seka vyskupijos bei jos įstaigų lėšų, statybų, švietimo, leidybos, šalpos ir daugybę kitų sričių, vadovaudami ir savo pagrindiniams talkininkams parapijose bei katalikiškose įstaigose.

Visur būtų galima rasti vyskupų, kuriems "ganytojo" vardas labiau simbolinis ir avigania lazda arčiau rykštės negu ramsčio, kuriems vyskupiška kepurė mitra panašesnė į karūną negu į Šventosios Dvasios ugnies liežuvį. Bet šių septynių artimiau pažįstamų vyskupų atveju tikrai negaila visos tradicinės (ir šiandien sunkiau suprantamos) aprangos bei apeigų aplinkos, kai iš rankų ir akių spindi rūpestis jiems patikėtais žmonėmis.

Tokį nuolatinį ir pagrindinį pašaukimą visus bei visokius savo žmones apglėbti liudija artimam žmogui iš karto pastebimas vyskupo nuovargis. Išsekę administraciniais darbais, dar

vakare, vėlai ar paskubom nenustoja rūpinęsi paskiru žmogumi, šeima, pareigūnu, vargstančiu. Vienas bičiulis kasdien tarp dviejų ir keturių valandų lanko ligonius - jo vyskupavimo dešimtmečio paveikslėlyje ant rankų pakėlęs ir priglaudęs luošą vaikėlį, o sutikęs žmogų prašo jungtis malda už keletą labiausiai paramos reikalingų savo "avelių". Šalia nieko nereikalaujančio draugo atsisdėję net užsnūsta, nors šiam norėtusi brangią bendrą valandėlę pasikalbėti ir apie jo darbą išgirsti.

Nė vienas šiame rašinyje aprašomų septynių vyskupų neguldo galvos už formalumus, už įstaigą virš žmonių, už lėšas virš sielovados. Norėdamas kasdienybėje atspindėti Kristaus paprastumą labiau negu viduramžių kunigaikštišką vyskupo įstaigos paveldą, vienas pusmetį su vyskupijos pareigūnais kovojo, kol šie sutiko iš posėdžių bei pokalbių salės vyskupo istoriškai puošnų sostą muziejun išnešti, kai sugėdino orumu susirūpinusius pastaba: "Žinote, ką mano mamytė sostu vadindavo..." Kitas, gyvendamas labai šiltoje atogrąžų srityje, teturi mažą rašalu nubrėžtą marškinių kryželį, taip kad jo nepažįstantys kartais pamano, jog čia - žmogus kaip jie. Toks paprastumas išlieka pensijon išėjusiame vyskupe, kai gyvendamas paprastame namelyje sodina daržą, sukviečia kaimynus vakarienei, ramiai ir įžvalgiai pasikalba su apylinkės vaikais bei jaunimu, mokydamas pavyzdžiu, labiau iš daug patyrušios širdies negu iš aukštybių.

Jeigu reikėtų dar kito visiems septyniems bendro bruožo ieškoti, labai ryškus dvasingas žvilgsnis ir dvasinga savitvarda, pagrįsta pasitikėjimu Dievu. Užuoť bandyti valdyti (sakytume, kontroliuoti) ir suvaldyti, palieka bendradarbiams ir kitiems jo akiratyje esantiems

T. Antanas Saulaitis SJ
JC direktorius (1977-1980).

spręsti, rasti kelius, imtis atsakomybės, o savo buvimu, padrąsinančia laikysena palaiko žmonių ir jo ar jos įkvėpimą. Kaip psichologai įrodo, kad tik kitu pasitikintis iššaukia žmonių pasitikėjimą juimi, taip vyskupų atveju jaučiama, kad tikrasis visų - vyskupo ir žmonių - Ganytojas yra vienas. Sunkiose ir kartais be jokio įmanomo sprendimo ar išeities sąlygose toks vyskupas sugeba būti su ir greta, nieko negalėdamas žadėti ar pakeisti. Kiek galimybių leidžia, aplaksto salyno salas ar išbarstytas bendruomenes, savo asmeniu jas sujungdamas - nors retai matomas, lieka žmonėms brangi šviesa.

Dvasinis sielovadinis rūpestis visų pirma pasiekia vyskupo pagrindinius bendradarbius - klebonus ir kitus kunigus. Vieno pagrindinis užsiėmimas yra nuolat po klebonus - ir jaunas vyresnio amžiaus klebonų talkininkus - važinėti, pasikalbėti, išklaudyti, pasitarti, kad nesiųstų vieni ir nepakeliomis naštomis apkrauti. Ne tiek plačiai vedama šio vyskupo raštinė,

kiek plačiai savo jėgas skiria dvasininkams remti ir paremti. Kur diakonai prigiję, lygiai taip šiuos (dažniausiai vedusius) pasauliečius vyrus remia, palaiko, atverdamas ir savo nepajėgumą viską įžvelgti, išspręsti, apimti ir sutvarkyti. (Diakonai savo pašaukimu - kaip kunigai ir klebonai - yra vyskupo talkininkai). Tokia krikščioniška laikysena reikalauja Dievu pasitikinčios vyskupiškos dvasios.

Vyskupo visuomeninis vaidmuo tiek ryškus, stiprus, kad, matydamas skriaudą, stengiasi skriaudžiamuosius iš po neteisingo spaudimo ištraukti. (JAV katalikų bei liuteronų vyskupų konferencijų pagrindinis sutartinis uždavinys yra imigrantų ir migrantų sielovada). Pasitaiko vyskupui jo pavaldinio per drąsiai įvykdytus sprendimus taisyti ar pasekmes sušvelninti. Visi vyskupijos skundai ilgainiui ant jo raštinės stalo atsiranda; ne visada gali visiems viską išpasakoti ar išaiškinti, tad reikia visų jėgų bei sumanumo žmones raminti, o reikalingus pakeitimus įvesti. Tokie skundai, demonstracijos ir kt., ypač jeigu nemandagūs ir šurkštūs, įneša daug sielvarto ir vyskupui, ir visiems - ir sunkiau gydomi.

Mokomasis vyskupo vaidmuo pasireiškia taikliais žodžiais pamoksluose bei kalbose, o labiausiai padrąsinančia ar dėmesį atkreipiančia pastaba savo talkininkams dvasininkams bei pasauliečiams, lyg visi krikščionys drauge keliauja į Dievą, nenustatyti ir nenusistatę priešpriešiais luomus ir pareigybes skirstyti. Todėl eiliniam kunigui ar žmogui nėra sunku, o miela su tokiu vyskupu drauge planuoti, svarstyti, spręsti, įvertinti, tik žmogiškai pabendrauti, kai bendravimas veda į krikščionišką santarvę, išsprendžiančią daugiau negu rezoliucijos ir įsakymai.

Be žodžio vyskupo pamoka, kai pagarbi močiutė ėmė vyskupo ranką bučiuoti, o šis - tuoj pat ir savaime pabučiavo senutės garbingas rankas. Ir kai žmogus abiem keliais atsiklaupęs prašė vyskupo palaiminimo, vyskupas pats atsiklaupė ir žmogų klūpodamas peržegnojo.

Nežodinė pamoka, kai prie puotos garbės stalo vyskupas pasikvietė lankomųjų vaikučius ir su jais linksmai kalbėjosi, nors nebeteko suaugusiems varžytis, kas arčiau ko ir kur pirmoje eilėje sėdės ir spaudai savo nuotrauką su vyskupu pateiks.

Vyskupo - mokytojo vaidmuo dažniausiai suprantamas uždaviniu išlaikyti tikėjimo turinį, tiesas nepažeistas, nepakeistas. Todėl teologinio turinio knygosė būna vyskupo žymuo "Imprimatur" (tinka spausdinti, nenusižengia krikščioniškam tikėjimui bei dorai). Kur galioja valdiški įstatymai, vyskupas turi teisę suteikti ar prievolę atimti įstaigos pavadinimą "katalikiška", "katalikų", kaip ir be sutikimo "kataliko" vardas jokiai draugijai ar darbui neteikiamas. Kai svarstomi nauji bažnytinių knygų (mišiolų, pvz.) vertimai ar naujai sukurtos maldos, kiekvienas tos šalies ar kalbos vyskupas žodžių išklauso, savo širdimi tirdamas, kad atitiktų mūsų tikėjimą.

Nuo pat Bažnyčios pradžios tikėjimo turinys ir tyrumas nustatomas labiau ryšiais negu tekstais. Todėl Mišiose sakoma: "vienybėje su mūsų popiežium NN ir mūsų vyskupu NN", nes vyskupas savo vyskupijoje - vienybės ženklas, simbolis, kaip ryšys su Romos popiežiumi - visuotinės Bažnyčios. Geroje vyskupijoje vyskupas stengiasi suderinti arba suderinti vyskupijos dvasininkų, vienuolių, pasauliečių draugijų siekius bei darbą pasitarimais, gairėmis, nuostatais - o labiausiai, asmeniniais ryšiais, užtikrinančiais tikinčiųjų vienybę, tvirtą pasitikėjimą.

Vyskupo mokytojo pašaukimas yra ne tik vyskupijos ribomis nusakomas, o siekia visos šalies (šiandien - vyskupų konferencijos) mokomąjį uždavinį. Todėl kai kurių šalių vyskupai drauge paruošia ganytojiškus laiškus ypatingai svarbiu visuomeniniu ar bažnytiniu klausimu. Šie laišakai spausdinami po daugelio svarstybų, balsavimų, kruopščios ruošos (ku-

rioje dalyvauja pasauliečiai, vienuolijos, dvasininkai). Vyskupijos ribose sielovados pirmenybės išryškėja visos vyskupijos atstovų suvažiavime - sinode. Neretai vienos vyskupijos sinodo nuosprendžiai būna kitoms vyskupijoms pavyzdys bei gairė, tapdami visuotinės reikšmės raštais.

Kai pirmą kartą teko vyskupui paruošti ganytojišką žodį (kurį jis perskaito, pataiso ir pritaiko) ir kaip klausytojui išgirsti, pajunti vyskupo ganytojišką ir mokantį žodį, nors turinys iš anksto atmintinai žinomas ir apgalvotas. Sėdėdamas tikėjimo mokytojo krasėje, žodžius taria kaip savo, užantspauduodamas ta Šventosios Dvasios dovana, kuri pašaukimu bei šventimais suteikta.

Malonu ir kitais būdais pažįstamam vyskupui padėti, nes nuo ganytojo tiek daug kitų žmonių priklauso; šalin dedi kitus darbus, kad palengvintum jo naštą. Spėtina, kad vyskupui malonu su pažįstamu tik pasikalbėti, pasidalyti įspūdžiais, neviltingomis naujienomis ir ateities gyvybingomis svajonėmis pasidalyti. Taip pat spėtina, kad laikas nuo laiko vyskupui malonu savo krikštavardį vietoj bevardės giminės "Ekscelencija" išgirsti. Vyskupas talkos ar laiko gali kreiptis, kada tik reikia, žinodamas, kad draugo tarnyba be apskaičiavimų, lygiai kaip bičiulio pastabos laisva širdimi pateiktos. Žmonių ar dvasininkų minioje bent žvilgsniu, šypsniu ar galvos linktelėjimu pasakoma tai, kas malda ir mintimi nuo paskutinio susitikimo sukaupta.

Kažkada vyskupai buvo tuo pačiu didikai, be galo su baime ar nuostaba gerbiami. Kultūroms bei Bažnyčios sąlygoms kintant, sudėtingame moderniaame pasaulyje vyskupo pareigos ir uždaviniai tapo nebe privilegija, o kryžiaus našta. Iš šalies nors akimirkomis pažįstamam vyskupui padėti - dovaninė proga, išreiškianti mūsų visų tikėjimą Keliu, Tiesa ir Gyvenimu.

ATVERTI ŠIRDĮ

Kun. K.J. Ambrasas SJ

Kalbantis su kiekvienu žmogum, irgi reikia parodyti dėmesio, skirti laiko, - tam tikra prasme, - atverti širdį. Ką tada reiškia kalbėtis su Kristumi? Tai plačiausiai, ligi pat galo atverti savo sielos vartus, kad šis brangiausias Svetys galėtų kuo laisviausiai pas mus įžengti. Kodėl Jis vertas šitokios pagarbos? Jėzus yra visa, ko mums reikia laiko ir Amžinybės požiūriu. Išdės mes esame bejėgiai padaryti ką nors gera patys. Todėl tiktai prašymu, tiktai lygiai taip, kaip tas muitininkas, įžengęs šventyklon, galime rodyti savo menkumą ir nevertumą. Galime Jo prašyti pagalbos, malonės, mums reikalingų dovanų. Ne veltui tad Šv. Rašte randame daugel vietų, kur raginama melstis, pabrėžiama maldos prasmė. "Prašykite, ir gausite. Ieškokite, ir rasite. Belskite, ir jums bus atidaryta" (Mt 7,7). Taigi - reikia prašyti. O kas yra malda? Pokalbis, kai mes išdėstome visa, kas susikaupia mūsų širdyje: prašymas, padėka, atsiprašymas, atgaila, džiaugsmas, garbinimas. Taigi malda - laidai, kuriais skrieja mano mintys - telegramos, pranešimai, skausmas ir trumpalaikis džiaugsmas. Tai linijos, kuriomis sruvena elektros srovė į variklį, kuris atlieka naudingą darbą. Malda - tiltas, kuriuo į mūsų sielą ir kūną Jis siunčia vežimus visokių gėrybių: paguodą, ramybę, džiaugsmą, prieglobstį, gyvenimo pilnatvę, laimę. Visa, ko tik reikia žmogui kasdieniame gyvenime. Tad nenuostabu, jei, Dievą užmiršę, mes kartu nutraukiame su Juo bičiulybę. Mes ne tik tada jo nelankome, bet ir parodome, kad jis mums visai nereikalingas. Mes nuo Jo nusigręžiame. Šitaip pradeda apmirti mūsų dvasinis gyvenimas. Iš jo nieko neprašome. Nesitikime. Kodėl? Neturime laiko, pa-

mirštame, randame, mūsų akimis žiūrint, svarbesnių užsiėmimų. Tuo tarpu visiškai neįjuntame, kad virstame paskutiniai luošiai, invalidai, menkaverčiai bėdžiai, netekę jėgų, vos išsilaiką ant kojų. Kai užmiršti malda, tada dažniausiai atsiveria kelias visokiems nusikaltimams, nuosmukiui. Tada atsiveria didžiausia dvasios skurdybė. Aplaidumas - daugelio, o galbūt net visų kitų nusikaltimų priežastis. Kiekviena laisva valandėlė - daugybė progų išnaudoti malдай. Kelias į parduotuvę ar prie svogūnų lysvės darže, kelios minutės prie autobusų stotelės, triūsa virtuvėje, lūkuriavimas atliekančios savo užduotis mašinos. Tai vis begalės akimirkų, kurios gali ir turėtų būti išnaudotos malдай. Kartais trumpam atodūsiui "Jėzau, Marija, Juozapai, Jus myliu - pasigailėkite sielų!", "paslaptingoji Rože, melski už mane, Lietuvą ir visą pasaulį". Tebūna šitai ar kitaip savo žodžiais pasakyta nuoširdžiai, paprastai. O kartais - tebus susikaupia ilgesnei, labiau sutelktai, nuoširdesnei malдай, rimtesniam mūsų pokalbiui su antgamte.

Kodėl dažniausiai melstis yra nelengva? Daugeliui malda - tikras vargas. Mat teisingai apaštalas Paulius sako, kad "Kūno siekimai priešiški Dievui"(Rom 8,7). Daugeliui malda yra vien tada reikalinga, kai ištinka nelaimė, užklumpa skausmas arba tiesiog, kai man geras ūpas. Tačiau niekaip nesuvokiama, kad malda būtina kasdien, netgi dažnai. Daugelis matė, kaip prie pulsto stovintys inžinieriai stebi mirčiojančias lemputes. Tai įvairūs matuokliai siunčia žinias, informaciją apie atskirų mazgų būklę, agregatų darbą. Jei kuri užgęsta, kyla įtarimas, - kažkas sugedo. Reikia taisyti, remontuoti. Toks būtinas ryšys lygiai ir centrinio

T. Jonas Borevičius SJ
JC direktorius (1968-1972).

valdymo punktui su išleistu į erdves palydovu. Pagal siunčiamus signalus budintis operatorius žino, kur raketa ar palydovas atsidūręs, koks jų darbo režimas ir pan. Toji centrinė - Kūrėjas. Palydovas, raketa - kiekvienas mūsų, priklausęs nuo didžiojo visatų Valdytojo Rankos. Arba dar paprasčiau. Prie mamos ar tėtės sykis nuo sykio pribėga, timpteli už skverno ar sijono sūnelis, dukrytė ir vis nejučiomis, reikia ir gal net nereikia, be perstojo kartoja: "Mamyte, Tėveli, aš tave myliu". Argi bars tėvai už tokį savo atžalos elgesį. Priešingai. Jiems patinka toks vaiko patiklumas, prierašumas, tokia betarpiška meilės išraiška. Taigi lygiai tas pats ir su mūsų dangiškuoju Tėvu. Užmiršti maldą - tai parodyti dangiškajam Tėvui, kad tu esi nedėkinga(s). Parodyti, kad Jis tau nė motais, visai nerūpi. Tai lygiai tas pat, kaip nutraukti tuos ryšius, siejančius valdymo punkto centrinę su palydovu. Tie palydovai, tie maži vaikai, prišokę prie tėvų, -

esame mes visi. Jokie mūsų pasiteisinimai, jokie samprotavimai, kad esame labai užsiėmę, kad labai brangus laikas, kad Viešpats labiau vertina dirbančias rankas negu besimeldžiančius protus, čia nepadės. Tatai juslinio, veiklą labiau vertinančio ir mūsų, XX a. pabaigos, jau nukrikščionėjančio žmogaus mąstysena. Ora et labora. Melskis ir dirbk. Dirbk ir melskis. Niekada neišėjo iš mados. Nenustojo reikšmės šis posakis ir nūnai.

Tad ryžtingai nusprendžiu: Manoji malda turi būti: ne tiktai kasdienė, bet ir be perstojo, nuolatinė ir dažna, ne išblaškyta, padrikusi, o uoli ir sutelkta, gili, kūrybiška ir įvairi, perpinta savais žodžiais, atodūsiais ir kreipiniais, kurie gyvi ir paprasti, kaip vaikų, besikalbančių su savo gimdytojais, broliais ar seserimis, kiekvienoje vietoje, kur tik atsiduria mano koja, kad tą įstaigą, mokyklą, gamyklą, lauką, daržą, miestą, kaimą, namą, visą tautą ir pasaulį malda ir Tavo, Viešpatie, siųstąja palaima pašventinčiau ir prašyčiau žmonijai iš aukšto dangaus ramybės ir taikos per M. Marijos rankas.

*Dėkui Tau ui dangų ir žemę,
 Už nusėtą žvaigždėm padangą
 Ir kiekvieną sutiktą žmogų.
 Skečiu Tau savo rankas,
 Kaip pakrantės pušis,
 Kur iškėlus ilgesingai savo rankas,
 Vis dėkingai žvelgia į dangų...*

*Keliu į Tave, Kūrėjau, akis
 Nelyginant švyturio juosta,
 Nutįsus per marių bangas, —
 Kad nuvestum mane į Didįjį Uostą,
 Iš Kurio niekados daugiau
 mano bėdinam ir sukiūžusiam laivui
 Nereikėtų išplaukti,
 Nereikėtų niekad išplaukti...*

Prelato Juozo Prunskio veiklos epizodai

Dr. Aldona Vasiliauskienė

1997-aisiais metais tarp svarbių Lietuvos istorijai jubiliejinių datų gražiai įsijungė ir daktaro prelado Juozo Prunskio dvigubas jubiliejus: 65-eri kunigystės metai ir 90 metų amžiaus jubiliejai. Žmogaus gyvenimas skaičiuojamas ne tik nueito kelio ilgiu, bet ir to kelio prasingumu. Žvilgterėkime į ilgą gyvenimo kelią lydėjusią svarbią, įvairiašakę prelado veiklą.

1997 m. gruodžio 22 d. prelatui sueina 90 metų - taigi jis gimęs 1907 m. gruodžio 22 d. Utenos apskrityje, Daugailių parapijoje, Žvilbučių dvare. Jis yra vyriausias iš penkių vaikų šeimos. Šiuo metu netoli prelado, gyvenančio Lemonte, gyvena ir jo jauniausioji sesuo Onytė Garūnienė. Tėvas mirė Sibire 1941 metų vežimo metu, motina, pabėgusi iš Sibiro į Lietuvą, prelado rūpesčiu atvyko į Ameriką, čia sulaukusi garbingo 96 metų amžiaus, mirė. Palaidota Šv. Kazimiero kapinėse, čia ilsisi ir du jos sūnūs (jaunesnieji prelado broliai Vladas ir Jonas) bei dukra Anelė (Prelato sesutė).

1932 m., baigęs Kauno kunigų seminariją, Juozas Prunskis kartu su 22 klierikais buvo įšventintas kunigu (įšventino vysk. Juozas Skvireckas 1932 m. gegužės 22 d.) Iš 23 tuo metu įšventintų kunigų šiuo metu gyvi tik 2; tai prel. Juozas Prunskis ir kun. Kazimieras Kuzminskas, neseniai sugrįžęs į Lietuvą. Kun. J. Prunskio pastoracinio darbo metai - Kupiškis, čia sušlubavus sveikatai, gyveno ir gydėsi Pažaislyje, globojamas rūpestingų seselių Kazimieriečių, kurioms už atgautą sveikatą prelatas jaučia nuoširdų dėkingumą... Atvykęs į Ameriką (Čikagą), kurį laiką gyveno pas tėvus marijonus

Šv. Jurgio parapijoje, vėliau dirbo nelietuviškose Šv. Simforozos bei Visatos Karalienės parapijose. Už pastoracinę veiklą Šventasis Tėvas kun. Juozą Prunskį 1987 m. pakėlė prelatu.

Be pastoracinės veiklos, prelatas dirbo įvairiose srityse: kaip plačiašakis ažuolas, brandino vaisius kiekvienoje šakoje.

Jau nuo mokyklos suolo Utenos "Saulės" gimnazijoje (prelatui mokantis ji buvo progimnazija), vėliau Rokiškio gimnazijoje - Juozukas aktyviai įsijungė į ateitininkų bei skautų veiklą. Vėliau, priverstas pasitraukti iš Lietuvos ir apsigyvenęs Čikagoje, jis kartu su busimuoju vyskupu A. Deksnium 1941 m. Čikagoje įkūrė pirmąją ateitininkų kuopą, o nuo 1993 m. apsigyveno Ateitininkų namuose Lemonte. Ateitininkams yra paskyręs ne vieną straipsnį - paminėtini: "Laimė, kad esu ateitininkas", "Kaip įsikūrė pirmieji ateitininkai Čikagoje" ir kt.

Prelatas - garsus žurnalistas, ne vieno laikraščio redaktorius; "Mūsų laikraščio" religinio-ideologinio skyriaus redaktorius (1935-1936), "XX amžiaus" redaktorius (1936-1939 m.), "Draugo" pagalbininkas ir redaktorius (1948-1972 m.), "The Marian" redaktorius (1964-1969 m.), "Kristaus Karaliaus laivo" redaktorius (1972-1974). Jam redaktoriaujant, plėtėsi laikraščių apimtis, gausėjo rašančių skaičius, augo tiražas...

J. Prunskis ir pats intensyviai rašė. Nuo 1929 metų pradėjęs intensyviai bendradarbiauti spaudoje, prelatas parašė per 11.000 straipsnių. Straipsnius pasirašinėjo pilna ar sutrumpinta pavarde bei inicialais, o taip pat slapy-

T. Kazimieras Pečkys SJ
JC direktorius (1956-1957)

vardžiais: J. Čikaginis, J. Daugailis, J. Žvilbutis bei jų sutrumpinimais. Pastarieji, kaip matome, - gimtinių - Žvilbučių dvaro bei Daugailių parapijos įamžinimai.

Dr. Juozas Brazaitis pabėžė tris žurnalistinius bruožus, lydinčius J. Prunskį visą gyvenimą, išskiriančius jį iš kitų bendradarbių: "Pirmiausia jis turėjo gerus reportažui reikalingus privalumus, didelį judrumą bei paslankumą visur būti ir savo akimis viską pamatyti, turėjo įspūdingą pastabumą, mokėjimą lengvai pasakoti... Antras jo laikraštinis bruožas buvo supratimas, kad laikraščiui pirmiausia reikia informacijos, informacijos skubios, tikslios, efektingos... Trečias bruožas - mokėjimas sutelkti kuo daugiau bendradarbių laikraščiui".

Be gausybės straipsnių dr. prel. Prunskis yra parašęs, suredagavęs bei recenzavęs ne vieną knygą - jų 39. Visas prelato knygas galima suskirstyti į dvi tematikas: okupantų (nacistinių bei sovietinių) žiaurumų iškėlimas ir krikščionybės svarbos mūsų tautai akcentas.

Todėl nors ir neutraliuose pavadinimuose paprastai yra sutalpintos apologetinės mintys... Dar ir dabar spaudoje gali surasti prelato J. Prunskio pristatomas Lietuvoje išleidžiamas knygas.

1939 m. dar Lietuvoje, pradėjęs dirbti Katalikų veikimo centre (KVC) ir pasitraukęs iš Lietuvos (1940 m. liepos 22 d. perėjo sieną) tęsė šį darbą. 1940 m. Kūčių dieną pasiekęs Čikagą, jau 1942 m. rugsėjo 19 d. atkūrė Katalikų Spaudos biurą (KSB) Katalikų federacijos žinyboje. Jis buvo vienintelis šio biuro tarnautojas - rašė informacijų biuletenius apie lietuvių katalikų buitį Amerikoje ir visame pasaulyje, ir siuntinėjo laikraščiams. Skaitė įvairiomis kalbomis įvairius katalikų laikraščius, per kalkę perrašydavo ir siuntinėjo lietuvių laikraščiams. Sis biuras - tai daugiau informacijų biuras, beje, viename asmenyje. Tuo metu biuras palaikė ryšius su amerikiečių spauda, išleido 102 savaitinius biuletenius, 4 brošiūras: "Taip mirė nemirtingieji", "15 Lietuvoje sušaudyti kunigų" (lietuvių ir anglų kalbomis), "Sibiro ištėmimo ir bolševikų kalėjime", "Komunizmas ir revoliucija Amerikoje". O biuro direktoriui kun. J. Prunskiui išvykus studijuoti į Vašingtoną, biuro veikla nutrūko.

Būtina pažymėti, kad prel. J. Prunskis 1944-1945 m. studijavo Vašingtono katalikiškame universitete, ir šios studijos buvo apvairniotos bažnytinių teisių daktaro laipsniu. disertaciją "Lyginamoji studija tarp Lietuvos koncordato ir valstybės įstaigų" (Comparative Law. Ecclesiastical and Civil, in Lithuanian Concordat) 8 profesorių komisija įvertino itin teigiamai.

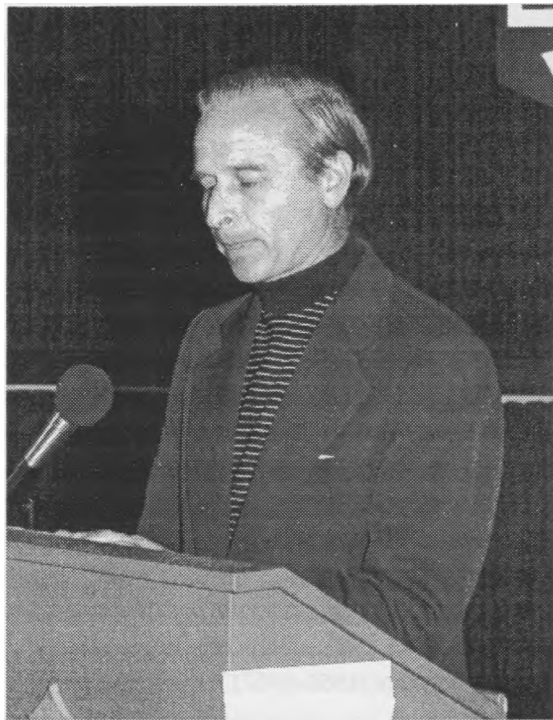
Prel. J. Prunskis - aktyvus Lietuvių katalikų mokslo akademijos (LKMA) narys. Į jos veiklą įsitraukė dar studijų Kauno kunigų seminarijoje metu. Šios veiklos pėdsakų galima surasti LKMA Suvažiavimo darbuose, LKMA Metraštyje, LKMA archyve Romoje, periodinėje spaudoje, kitų autorių moksliniuose straipsniuose...

Nuo 1970 m. dr. J. Prunskis - ALTo Informacijų biuro direktorius: rengė radijo programas, rašė brošiūras. Dirbdamas Amerikos Lietuvių Taryboje, su lietuvių delegacijomis dalyvavo tarptautinėse konferencijose Madride, Londone, Vienoje. Pavyzdžiui, Madride kalbėjosi su 14 šalių ambasadoriais, daugeliu delegatų bei žurnalistų. Gal pirmą kartą tokiai gausiai ir įvairiai visuomenei buvo suteikta išsamių žinių apie Lietuvą. Lietuvos reikalais J. Prunskis įteikė ALT'o memorandumą...

Žymi prelato veikla ir Lietuvių fonde, kuris buvo įsteigtas 1962 m. kovo 14 d. Siame fonde prelatas yra įkūręs ne vieną premijų fondą.

Savo premijomis prelatas skatino ir skatina lietuvišką bei krikščionišką veiklą ne tik išeivijoje, bet ir nepriklausomybę atgavusioje Lietuvoje. Smulkesnes premijas pradėjęs skirti jau nuo 1954 m., greitai ėmė plėsti ir premijuodamųjų asmenų skaičių, premijų sritį bei premijų dydį. Tad ne veltui prelatas Juozas Prunskis vadinamas Didžiuoju Mecenatu. Pateiksime keletą prelato mecenatoriškos veiklos krypčių pavyzdžių: "Draugo" premijos, premijos žurnalistams, premijos Lietuvių rašytojų draugijai, Religinio meno bei religinės literatūros premijos, premijos už mokslinę veiklą, premijos leidykloms, premijos laikraščiams ir žurnalams, premijos kompozitoriams, premijos už Lietuvos garsinimą kitataučių spaudoje, premijos visuomenininkams, premijos ateitininkijai, premijos jaunimui, premijos vyresnio amžiaus žmonėms (visuomenininkams bei už labdarinę veiklą). Pastaroji premija teikiama iš fondo, kuris yra pavestas tvarkyti JAV LB Socialinei tarybai.

Be minėtų premijų Prelatas teikia paramą Šv. Kazimiero kolegijai Romoje, išeivijos mo-

T. Algimantas Kezys SJ
JC direktorius (1974-1977).

kytojams, jaunimo stovykloms, ateitininkų namų išlaikymui, ateitininkams, vyčiams, skautams, Katalikiškai spaustuvei Lietuvoje ir t.t.

Ir dabar dosnią prelato ranką jaučia katalikiškos leidyklos, laikraščiai bei žurnalai, mokyklos ir kitos katalikiškos organizacijos bei draugijos, ypač Lietuvoje. Tad Utenos rajono taryba, įvertindama dr. prel. Juozo Prunskio nuopelnus, jam suteikė Utenos miesto Garbės piliečio vardą. Tai prasminga uteniškių dovana savo kraštiečiui, mininčiam dvigubą jubiliejų. Visokeriopos Aukščiausiojo palaimos garbingų jubiliejų proga - 65-erių metų kunigystės ir 90 metų amžiaus - linki ir straipsnio autorė.

□ Rugsėjo 24 d. bendrojoje audiencijoje Šv. Petro aikštėje dalyvavo 250 lietuvių. Tarp jų buvo ir "Aido" choras. Iš Lietuvos atvykusius maldininkus pop. Jonas Paulius II pasveikino lietuviškai.

□ Švč. M. Marijos Gimimo parapija Čikagos Marquette Parke lapkričio 9 d. iškilmingai atšventė 70 m. sukaktį. Dabar parapijos klebonu yra kun. Mykolas Yakaitis.

Jėzaus paaukojimas

Kun. K.J. Ambrasas

Auka. Aukojimas. Patys brangiausi žodžiai, didžiausios vertybės, kurių tikrąją prasmę tesužinosime vien Amžinybėje. Marijai ir Juozapui nereikėjo taip ilgai laukti, kaip mums dabar. Tiems Aukos prasmė buvo aiški nuo tos akimirkos, kai Visagalis juodu išsirinko didžiausiam uždaviniui - padėti šion žemėn Mesijui ateiti. Tikriausiai oloje, kur jie buvo prisiglaudę pirmosiomis dienomis, ilgai nereikėjo užtrukti. Greičiausiai, kai spūstis Betliejuje po surašymo įkarščio šiek tiek atslūgo, sumažėjo žmonių, tad iš tvarto jaunoji šeima su Kūdikiu nusikėlė kur nors į namus. Juos čionai bus aplankę išminčiai. Galbūt mažasis Kūdikėlis iš šios vietos aštuntąją dieną buvo nugabentas šventyklon ir, kaip reikalavo ano meto papročiai, apipjaustytas. Be to, pagal žydų įstatymus moteris po gimdymo, jeigu berniukas, 40 dienų, jei mergaitė, 80 dienų buvo laikoma nešvari. Tad ir Marija turėjo atkelti šventyklon, atnešti vargingiems žmonėms skirtą dviejų balandžių auką. Kasdien į šventyklą ateidavo daugel moterų, atnešdavusių savo pirmagimius paaukoti. Mat pirmagimiai buvo Dievo nuosavybė ir turėjo ypatingas teises, todėl ir vienučiai vadinami pirmagimiais. Šis paaukojimas irgi susijęs su tam tikrais asmenimis, kurie ypač išskiriami iš kitų Šv. Rašte minimų veikėjų. Pirmiausia Simeonas. Šis senelis (mano, greičiausiai pasaulietis žmogus, anuomet buvęs apie 112 m. amžiaus) "buvo teisus ir dievobaimingas vyras, laukiantis Izraelio paguodos, ir Šventoji Dvasia buvo su juo. Jam buvo Šventosios Dvasios apreikšta, kad jis nemirs, kol nepamatysiąs Viešpaties Mesijo. Šventosios Dvasios paragintas, jis dabar atėjo į šventyklą (Lk 2,25-26). Pamačius kūdikį ir paėmus jį ant rankų, iš jo lūpų išsiveržė him-

nas Dievo šlovei "Nuc dimittis": "Dabar gali, Valdove, kaip buvai žadėjęs, leisti savo tarnui ramiai iškelti, nes mano akys išvydo Tavo išgelbėjimą, kurį tu prirengi visų tautų aki-vaizdoje: šviesą pagonims apšviesti ir tavosios Izraelio tautos garbę". Tiek šie, tiek ir Marijai tarti senelio Simeono žodžiai - kupini išminties ir prasmingi, pranašiški: "Štai šis skirtas daugelio Izraelyje nupuolimui ir atsikėlimui. Jis bus prieštaravimo ženklas, - ir tavo pačios sielą pervers kalavijas" (Lk 2, 34-35). Šitaip kalbėti apie vos tik kelių ar keliasdešimt dienų sulaukusį kūdikį galėjo tikrai tik toks žmogus, kurio lūpomis bylojo dieviškoji per Šv. Dvasią siųsta išmintis. Jau čia ryškėja dvi svarbios mintys: Mesijas skirtas visoms tautoms ir kartu Izraelio garbei. Tačiau šis mažasis Kūdikis, Šviesos Pasiuntinys, stabmedžių Gelbėtojas, yra kartu ir didžiulės nesantaikos, prieštaravimo ženklas, nes netgi išrinktoji tauta susiskaldys. Daugelis bus apimti pavydo ir neapykantos, bet kartu ir begalinės meilės. Skaudūs smūgiai kris tiesiai į Motinos Širdį.

Greta Simeono minima ir "pranašė Ona, Faniuelio duktė iš Asero giminės" (Lk 2,36), tikra Dievo moteris: "ji išgyveno septynerius metus su vyru, o paskui našlaudama sulaukė aštuoniasdešimt ketverių metų. Ji nesitraukdavo iš šventyklos, tarnaudama Dievui per dienas ir naktis pasninkais ir maldomis. Ir tuo pat metu priėjusi, šlovino Dievą ir kalbėjo apie kūdikį visiems, kurie laukė Jeruzalės išvadavimo" (Lk 2,36-38). Anais laikais tikriausiai buvo ir daugiau tokių vyrų ir moterų, kurie nušaliai nuo visų politikų ir partijų rietenų, toli nuo galvynėjimosi dėl valdžios ir poaukščių, nuoširdžiai laukė Mesijo.

- Viešpatie, kuris išsirinkai iš didžiulės

SOCIALINĖS PROBLEMOS

LIETUVOJE IR GALIMA PAGALBA

Irena Lukoševičienė

Šiame savo pranešime mėginu pasidailinti su 14-kos kartų - 28 mėnesių nuo 1990 metų profesinio darbo patirtimi Lietuvoje. Visai atsitiktinai 1989 metais Europos studijų savaitėje Gotlande - Švedijoje gyvenimo keliai suvedė su dr. V. Grabausku - dabartiniu Kauno Medicinos akademijos rektorium, kuris ten darė pranešimą apie Lietuvos žmogaus sveikatos stovį, ir beveik visose analizėse ryškiai vingiavo socialinių problemų kreivė. Nuo tada ir prasidėjo mano profesinis darbas ir galimybių ieškojimas socialinių problemų sprendime Lietuvoje. Per tą apie dvejų metų pradirbtą laiką Lietuvoje susidarė man realios galimybės beveik savo rankomis ir širdimi paliesti pačias giliausias ir skaudžiausias opas, daug ką suprasti, pažinti žmonių mąstymą ir realiai suvokti kartais žmonėms neperžengiamas uždangas sau padėti ar ieškoti išeičių.

Socialinės problemos ir sunkumai lydi žmogų visais laikais ir visame pasaulyje. Problemų sąvoka ir jų pasireiškimas priklauso ar skiriasi nuo žmonių kultūros, civilizacijos, aplinkos sąlygų, vertybių ir daugelio kitų veiksnių. Kiekvienu atveju mes sutinkam žmogų jo gyvenamoj aplinkoj, kurį ištinka sunkumai, konfliktai, kritiški išgyvenimai ir išmuša iš normalių gyvenimo vėžių. Taip atsiranda žmogų - jo normalų gyvenimą palaužiantys išgyvenimai - problemos. To pagrinde susiduriam

su žmonių, šeimos, aplinkos, visuomenės neatsakymu į esminius poreikius, neatlikimu savo atsakomybių ir pareigų ar neišpildymu jiems priklausančių vaidmenų, o aplinkos ar valdžios autoritetai neišpildo savo vaidmens ir neišvysto į žmogaus poreikius atsakančias sistemas ir pagalbos ar preventyvines institucijas.

Lietuvoj prasidėjus laisvėjimo procesui ir atstačius Nepriklausomybę, užsimezgė normaliesni santykiai su vakarais ir išryškėjo socialinių problemų esmė ir su tuo susijusi profesinės pagalbos svarba.

Prieš pradėdant iškelti Lietuvoj giliausiai pasireiškiančias socialines problemas, reikia neužmiršti, kad lietuvių gyvenime dar neišblėso 50-ties metų sovietinės okupacijos paliktos marksistinės ideologijos pagrindai, kurie apima moralę, religiją, metafiziką, teisę, politiką, sąžinę, asmens supratimą bei vertinimą ir jų supančios aplinkos, kalbos, komunikacijos apraiškas. Visi šie elementai per 50 metų giliai buvo įspausti į žmogaus dvasinę mąstyseną bei elgesį ir 50-ties metų patirtis negali lengvai išnykti, nepalikus pasekmių, turint galvoje, kad pagal Marksą, dominuojančios, valdančios klasės galvosena apsprendžia ir dvasinę tautos mąstyseną. Laikas neleidžia giliau šį klausimą analizuoti, bet norintys galėtų sau rasti laiko savo asmeniškam gyvenime giliau išanalizuoti, kaip toli dar nueina marksistinės priespaudos

minios tik kai kuriuos, ištikimus, pamaldžius, dievobaimingus, paprastus vyrus ir moteris, kurie jau anuomet Šv. Dvasios įkvėptaisiais žodžiais išdėstė didžius Tavo Sūnaus darbus, kuriems Tu Jį pasiuntei ant žemės. Tenetrūksta, dangaus ir žemės Kūrėjau, tokių rinktinių žmonių mūsų tarpe, kad jie mus, abejingus, neryžtingus ir bailius, savo drąsa ir dangaus įkvėptuoju ryžtu paverstų valingais, klusniais ir veikliais Tavo norų ir planų vykdytojais.

šaknys Lietuvos žmogui ir jų problemų pasireiškimui.

Iškelsiu pačias giliausias Lietuvoje išgyvenamas socialines problemas, kurios kliudo atgimusios Lietuvos progresą ir kelia susirūpinimą mūsų tautos ateitim.

Skurdas ir nepritekliai žlugdo ir apsunkina didelę dalį mūsų tautos - nežinau tikslų statistikų - vienur kalbama apie 2/3 tautos, kitur 30-35%. Tai pasireiškia ekonominiu nepriteklumi, kuris užkerta žmonėms atrasti atsakymus į savo esminius gyvenimo poreikius. Kalbėdama šiuo klausimu, remiuosi prof. habil. dr. Algio Šileikos, (Darbo ir Soc. tyrimų Instituto direktorius), šią vasarą "Respublikoj" liepos 28-tos numeryje nagrinėjantį straipsnį apie Lietuvoje pasireiškiančią skurdo problemą.

Paprastai skurdą iššaukia įvairios gyvenimo problemos: bedarbystė, ligos, nepakankamos biudžeto įplaukos, šeimyninės problemos - skyrybos ir ekonominių įplaukų netinkamas paskirstymas, alkoholizmas, socialinės ir sveikatos apsaugos sistemų trūkumas ir daug kitų žmoniškų problemų pasireiškimai.

Pagal dr. Šileiką, šiuo metu pripažintas minimalus pragyvenimo lygis asmeniui 110 lt., o 1996 m. buvo 90 lt. per mėnesį; bet tai reikia suderinti su normalia šeimų išlaidų struktūra, pvz., 1996 metais buvo skiriama 70% maisto išlaidoms.

Žmonių asmeninės pajamos įvairios - vidutiniškai miesto gyventojui - 350 lt., kaimo - 268 lt. mėnesiui. Bendras vaizdas gal ir neatrodytų labai baisus, bet išryškinus atskirų kategorijų žmonių įplaukas, paaiškėja, kad 1996 m. 30% šalies gyventojų gyveno žemiau skurdo ribos.

Vilniaus senamiestyje padaryti tyrimai parodė, kad tose šeimose, kur augo 1 vaikas - šeimos nariui per mėnesį teko 209 lt; kur 2 vaikai - 116 lt.; kur trys vaikai - 78,71 lt. Turint galvoje, kad sostinės pajamų lygis yra aukštesnis, tai apamai daugelis šalies socialinių-ekonominių grupių gal net 50 ar net 70% gyvento-

jų gyvena žemiau skurdo ribos. Siekiant išvengti ir pagerinti šią situaciją, sunkus atsakomybės vaidmuo teks Soc. Apsaugos ir Darbo Ministerijai bei visai jos sistemai, kad sukurtų reikalingas savo biudžetui įplaukas, kurios atsakytų į skurstančiųjų poreikių patenkinimą.

Alkoholizmas yra svarbus ir ryškus problematinis pasireiškimas Lietuvoje. Neturiu statistikų, bet yra bendra nuomonė, kad alkoholizmas Lietuvoje yra giliai visuomenę griaujanti apraiška. Vakaruose alkoholizmas yra laikomas socialinė liga, esanti 4-toje vietoje po širdies, vėžio, venerinių ligų.

Alkoholikai paprastai yra trapios asmenybės su giliais emociniais konfliktais. Jų asmeninio saugumo jausmas yra menkas - štai, kodėl jie mėgina bėgti nuo savęs, pasigerdami, kai susiduria su kokia sunkesne problema, nepasisekimu, nusivylimu. Daugelis tyrimų parodė, kad nepagydomi alkoholikai buvo kada nors nuskriausti ir neišvystė pirminio saugumo jausmo, kuris gauna pirminius pamatus kūdikio ir vaiko pirminiam vystymesi - kur motinos meilė, priežiūra, rūpestis pasireiškiantis meilės, supratimo, pripažinimo ryšių; ir priešingai, jei vaikas auklėjamas įsakytais, bausme, reikalavimais, be jausminių meilės išreiškimo pagrindų - jis užauga su didelėmis asmenybės spragomis ir, progai pasitaikius, pajutus alkoholyje pasitenkinimą ir atsipalaidavimą nuo nemalonių išgyvenimų, lengvai ieško pasitenkinimo besaikiu gėrimu.

Alkoholizmas yra labai ryški charakteristika vadinamų "asocialių šeimų", kurios faktiškai yra išbrauktos iš normalaus lietuvių gyvenimo, kaip tautą gadinantis ir griaujantis elementas.

Vakaruose mes žinome vadinamas "Hard to reach families", kurios yra tos pačios "asocialių šeimų" problematikos. Tik vakaruose yra visuomenės ir profesionalų skirtinga pažiūra - yra išvystyta speciali "Hard to reach families" profesinės pagalbos metodika.

T. Gediminas Kijauskas SJ
JC direktorius (1972-1974).

Dažnai vadinamose asocialiose šeimose atsiranda skriaudžiami, išnaudojami, neprižiūrimi vaikai - jaunuoliai, kurie atimami iš šeimų ir auga institucijose, o jų šeimos lieka atmetos, kaip nereikalingas elementas. Tokiu sprendimu vaikas ar jaunuolis pastatomas prieš labai neigiamą ateitį, nes kiekvienam vaikui yra svarbūs šeimos tarpusavio santykiai, priklausomumas, šeimos dvasia. Todėl, iškilus reikalui, vaiką atskiriant nuo šeimos, svarbu, kad tai nevyktų bausmės, smurto, nuteisimo dvasia - bet pagalbos procesu; reikia ieškoti būdų ir profesinės pagalbos metodų, kaip atstatyti šeimoje normalesnį gyvenimą, kad nukriautas ar išnaudotas vaikas ar jaunuolis galėtų sugrįžti savo šeimon ir gyventų jo poreikių patenkinančioje atmosferoje.

Šioje srityje Lietuvoje turiu pavyzdį preventyvių programų panaudojimu šeimose sunkumus išgyvenančių vaikų perauklėjimui Krakių parapijoje, vadovaujant klebonui Romualdai Ramašauskui ir socialinei darbuotojai Zitai Matulionytei - vienai iš pirmųjų mano

studentų, kuri, atlikdama savo universiteto praktiką, turėjo progos susipažinti ir praktiškai panaudoti tą anksčiau paminėtą specialią šio tipo šeimoms pagalbos metodiką.

Nusikaltimai yra kiti sunkiai kontroliuojami problematiški pasireiškimai įvairiais būdais, formomis ir įvairiose srityse. Susiduriame su vagystėmis, apiplėšimais, žudymais, apgavystėmis, materialiniu ir dvasiniu išnaudojimu ir t.t.

Prie čia paminėtų socialinių problemų priklauso ir sveikatos srityje išgyvenant nepagydomas ligas, invalidiškumą, mirtį - tai vis problemos, kurios sukelia gilius asmeninius, šeimos ir aplinkoj pasireiškiančius išgyvenimus.

Dar viena gana ryški problema - Savižudybė, kuri ypač pasireiškia jaunų žmonių tarpe. Pagal statistikas, Lietuvoje kasmet nusižudo 30-40 jaunuolių ir merginų nuo 15 iki 19 metų amžiaus; ir vaikai nuo 10 iki 14 metų. Pagal šiuos duomenis, Lietuva yra šioje problemoje viena iš pirmųjų šalių Europoje.

Pagal psichologės Danutės Gailienės šios problemos analizę, 1995 metais Lietuvoje 100.000 gyventojų teko 46 nusižudžiusieji. Jos duomenimis, vyrai žudosi 5 kartus dažniau negu moterys.

Kas priveda prie savižudybių - ryšku: nusivylimas, nevilties situacijos, bejėgiškumas, desperacija, poreikių nepatenkinimas, frustracijos, intereso ir mąstymo akiračių susiaurėjimas, pasitraukimas į nebūtį. Žodžiu, savižudybė - tai bėgimas nuo sunkios beviltiškos situacijos, kas išreiškia vienišo, nelaimingo žmogaus nusivylimą ir pagalbos šauksmą.

Mano profesinis darbas Lietuvoje prasidėjo sveikatos srityje - Kauno med. akademijoje ir išvystė jau realizuotą pagalbos metodiką, ruošiant profesionalus slaugos fakultete, o nuo šio rudens pradėti ruošti medikaliniai soc. darbuotojai bakalauro lygio.

Šių visų čia iškeltų problemų pagalbos išvystymui mėgina giliai įsijungti Soc. apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir Mokslo

min., Kauno med. akademija, mėgindamos savo institucijose išvystyti reikalingą filosofiją ir konkretų pagalbos pritaikymą, susiduriant su tos srities sunkumus išgyvenančiais žmonėmis ar šeimomis.

Beveik visoje Lietuvoje veikia "Carito" vadovaujami Šeimų konsultacijos centrai, Pedagoginiai ir psichologiniai centrai švietimo srityje. Vaikų globos ir apsaugos institucijose prižiūrimi nuo šeimų atskirti nuskriausti ar neprižiūrimi vaikai ar jaunuoliai, kad jiems būtų užtikrintas saugumas, o šeimai išvystyta reikalinga pagalba. Šiaulių Pedagoginis universitetas jau mėgina rengti soc. darbuotojus, vadinamus soc. pedagogus. Švietimo ministerijos specialių programų departamentas, vadovaujamas Giedrės Kvieskienės, rūpinasi vaikų globos ir apsaugos sistemos išvystymu; 12-13 metų mokinių klasėse įvesta Vertybių ugdymo programa - atvežta ir pristatyta Rasos Kurienės iš Kanados, London, Ont.

Pagrindė yra svarbu išvystyti sveiką šeimos gyvenimą, kad joje sveikai subręstų žmogus. Pagrindė yra trys pagrindiniai poreikiai: fiziniai, intelektualiniai ir jausminiai. Vaikui svarbu jo fizinis vystymasis ir organinių poreikių patenkinimas. Mokymas ir auklėjimas išugdo vaiko intelektualinį potencialą, o jo santykis šeimoje suformuoja sveiką jausmingumą ir emocijas. Šie trys faktoriai subrandina vaiką fiziškai, intelektualiai ir emociškai, todėl jie subręsta kaip autonomiška asmenybė, kuri gali daryti sprendimus, pasirinkti savo orientaciją pagal gyvenimo ir laiko sąlygas ir pan.

Šeimoje vaikas turi jausti saugumą, kuris pasireiškia meile, supratimu ir pastovumu. Svarbu, kad šie visi elementai būtų tikri, o ne vaizduojami. Vaikas pajaučia netikrus šeimos jausmus, pasireiškiančius perdėtu lepinimu. Svarbu, kad vaikas nebūtų įtrauktas į šeimos konfliktus, kur jis būtų priverstas palaikyti

vieno ar kito tėvų pusę. Mūsų konstitucijoje yra pabrėžtas faktas, kad "Šeima - visuomenės, tautos pagrindas". Rimtai susirūpinkim, kad šis pabrėžtas faktas neliktų ant popieriaus, o taptų prasminga gyvenimo realybe. Todėl norint užbėgti už akių įvairiems tautą ir visuomenę griaunantiems išgyvenimams, pradėkim rimtai sudaryti sąlygas sveikam šeimos gyvenimo pasiruošimui ir esminių poreikių patenkinimui. Į šį preventyvinį darbą turėtų įsijungti organizacijos, šeimos, eiliniai asmenys ir įvairios su žmonėmis dirbančios profesijos, nes preventyvinės programos turėtų būti mūsų aktyvios visuomenės rūpestis ir vykdymo dalis.

Ypatingai norėčiau atkreipti mūsų labdaros organizacijų dėmesį, kad labdaros teikimas vyktų palaikant glaudų ryšį su anksčiau minėtų ministerijų specialių programų departamentais, sudarant aiškius planus, atsakančius į esminius problemas išgyvenančių asmenų ar grupių poreikius.

Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas preventyvinių programų palaikymui ir išvystymui, į ką įeina tam gerai organizuotos jaunimo stovyklos, laisvalaikio užsiėmimai, pagalba esminių poreikių sveikam išgyvenimui. Būtų gražu, kad į šių darbų vykdymą aktyviai įsijungtų skautai - geriausia proga "gero darbo" įgyvendinimui; ateitininkai, siekdami savo idealų vykdymo; paraprijų ir labdaros vienetai organizuotų savo darbą Lietuvai, skaitydamiesi su esminių poreikių patenkinimu, kas užtikrintų pozityvią mūsų tautos ateitį.

O kad visų šių išgyvenimų sunkumai palengvėtų, svarbu mūsų karitatyviniam darbe bendradarbiauti, analizuoti ir suprasti pagalbos prioritetus; apmąstyti, išdiskutuoti ir išryškinti, koku būdu ir kokia linkme būtų naudinga vykdyti Lietuvos žmonėms mūsų pagalbos darbą.

Naujos knygos

Baigiantis praėjusiems metams, buvo didokas knygų derlius. Štai ir ant *Laiškų lietuviams* redakcijos stalo guli nemaža jų krūvelė. Kai kurios tikrai vertos ilgesnės recenzijos, bet nelengva dabar surasti tų recenzentų. Čia tik trumpai jas paminėsime, tikėdamiesi, kad gal atsiras ir koks recenzentas.

• **KRIKŠČIONYBĖ LIETUVOJE.** Redagavo Vytautas Vardys. Išleido Lietuvos krikščionybės jubiliejaus komitetas 1997 m. Čikagoje. Viršelis dail. Ados Sutkuvienės. Daug įdomių iliustracijų, 572 psl., kaina 20 dol. Gaunama *Drauge*.

Veikale prof. Z. Ivinskis, prof. P. Rabikauskas SJ, prof. V. Vardys ir kiti nagrinėja Lietuvos krikščionybės pradžią ir augimą, klestėjimą nepriklausomybės metais ir herojišką laikyseną priespaudos metais. Veikalo gale išsami asmenvardžių rodyklė.

• Vaclovas Biržiška. **AMERIKOS LIETUVIŲ SPAUDA 1874-1910 m.** Bibliografija. Redagavo Stasė Vaškelenienė. Išleido Lituanistikos Institutas JAV 1994 m. 280 psl., kaina nepažymėta.

• Aldona Vasiliauskienė. **GYVENIMAS DIEVUI IR LIETUVAI.** Daktaras Prelatas Juozas Prunskis švenčia 65 metų kunigystės ir 90 metų amžiaus jubiliejų. Išleista dr. prel. Juozo Prunskio lėšomis. Viršelio maketas Stasio Maskoliūno. Knygą ruošiant spaudai, talkino: Elena Bagočiūnienė Donatas Čepukas, Laura Ramoškienė, Danguolė Šatkauskienė. Spausdino Utenos spaustuvė. Gausiai iliustruota, 288 psl., kaina nepažymėta.

• Dalia Staniškienė. **EINU NAMO.** Eilėraščiai. Dailininkas Rimantas Laniauskas. Kalbą peržiūrėjo kun. Juozas Vaišnys SJ. Išleido Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapija, 18022 Neff Rd., Cleveland, OH 44119. 116 psl., kaina nepa-

žymėta.

• Kazimieras Ambrasas. **SIMONAS IŠ VALTŪNŲ.** Sioux City, IA, klebono prel. Simono Morkūno, švenčiančio 95 m. amžiaus sukaktį, gyvenimo ir darbų aprašymas. Redagavo Loreta Paulavičiūtė, Liuda Sidarienė, 296 psl., kaina nepažymėta.

• Jonas Kučinskas-Kučingis. **ALONG THE PATHS OF MY LIFE.** Prel. Jono Kučingio gyvenimo ir veiklos aprašymas, išverstas iš lietuvių kalbos Irenos Luksis Goddard. 242 psl. Parašyta ir išleista prelato 60 m. kunigystės jubiliejaus proga.

• **NAUJOJI VILTIS.** Nr. 28. 1977. Politikos ir kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Leonas Kriaučialiušas ir Antanas Juodvalkis. Leidžia Amerikos lietuvių tautinė sąjunga ir Lietuvių studentų tautininkų Korp! Neo-Lithuania. Administracija - Oskaras Kremeris, 1005 Sherwood Dr. Lagrange Park IL, 60526. Šio nr. kaina 7 dol.

• **LITUANUS.** Vol. 43, No. 4. Šį numerį redagavo Robertas Vitas. Redakcijos ir administracijos adresas: 6621 S. Troy., Chicago, IL 60629-2913, USA. Išeina 4 kartus per metus. Metinė prenumerata bibliotekoms - 15 dol., ki-
tiems - 10 dol.

• **Į LAISVĘ.** Rezistencinės minties ir kultūros žurnalas. Nr. 126(163). Leidžia Lietuviškų studijų centras. Redaguoja Juozas Baužys, 9240 Cliffside Ln., Orland Park, IL 60462-7790. Administratorius Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoje —10 dol., kitur - 15 dol.

• Anatolijus Kairys. **PSALMIŲ VAINIKAS.** Religinių eilių rinkinys. Išleido *Tyrai* 1997 m. Kieti viršeliai, 208 psl., kaina sutartinė.

Leidinyje skelbiamos psalmės - labai žmogiškos, taurios, kupinos meilės Dievui. Autorius, sulaukęs ilgo gyvenimo metų ir išsaugojęs kūrybos galią, šventai tiki, kad psalmynas prisidės prie lietuvių tautos religinio atgimimo, bei moralinio, žengiant į XXI amžių.

* * * *

* * * *

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS SJ

Ką galima ir ko negalima statyti

Dabartinės lietuvių kalbos žodynas (Vilnius, 1972) duoda šias veiksmažodžio *statyti* reikšmes:

1. daryti, kad stovėtų: *Stulpą stato. Rugius į gubas stato. Kumelė ausis stato.* 2. daryti, kad užimtų vietą: *Statyk koją ant suolo. Stalą statysime prie langų. Pila pieną į puodynę ir stato kamaroje.* Perkelta prasme: *Statė į pavojų savo gyvybę.* 3. liepti, priversti stovėti: *Stato sargybą. Stato mokinį į kampą.* 4. daryti pastatą: *Namą, paminklą, tiltą stato. Miestą stato. Greitai, pigiai, planingai stato.* Sangrąž.: *Kas čia statosi (namą sau stato)?* 5. kurti: *Savo darbu sau statome šviesią ateitį.* 6. padėjus palikti; įtaisyti: *Zuikiams kilpas stato. Taures stato (gydant).* Perkelta prasme: *Jis man pinkles stato.* 7. rengti, rodyti scenoje ar šiaip kur: *Pjesę, filmą stato.* 8. tiekti: *Pieną pristatydavo į namus.* 9. vaišinti: *Statyk alaus. Statyk magaryčias.* 10. versti, paversti ką daryti: *Stato ką prie darbo.* 11. duoti užstatą, keisti: *Statau šimtą dolerių, kad taip bus.* Taip pat su veiksmažodžiu *statyti* vartojami kai kurie frazeologizmai: *Akis statyti (stebėtis, ginitytis). Ragus statyti (pūstis, darytis nesugyvenamam).*

Tačiau kartais šis veiksmažodis vartojamas netaisyklingai: *statyti balsą, statyti balsavimui, statyti naują santvarką, statyti sau tikslu, statyti reikalavimus, statyti klausimą, statyti pažymius, statyti ženklus, statyti kandidatus, statyti pavyzdžiu.*

Statyti balsą. Skambinant fortepijonu ar grojant kitais muzikos instrumentais, nusistovi tam tikra rankos padėtis, kurią daugelis vadina *rankos pastatymu*. Tai nevykęs, nevartotinas terminas.

Užuot sakius *rankos pastatymas*, galima sakyti *rankos padėtis*. Pvz.: *Pradedant mokytis groti, reikia kreipti dėmesį į taisyklingą rankos pastatymą (= rankos padėtį).*

Daugelis ši netaisyklingą terminą vartoja, kalbėdami ir apie vokalinę muziką. O mes turime labai gerų pakaitalų *balso statymui, pastatytam balsui* ir pan. Štai keli taisytini šios rūšies pavyzdžiai: *Pas Kiprą Petrauską mokiniai ateidavo jau su pastatytu (= išlavintu) balsu. Čia balsus statė (= lavino) italų dainavimo mokyklos principu. Pastatytą (= Išlavintą) balsą tuoj atskirsi nuo nepastatyto (= neišlavinto). Balso statymas (= lavinimas) — siaubiausias jauno vokalistų mokymo etapas.*

Statyti balsavimui. Dažnai susirinkimuose sakoma: *Šį klausimą statau balsavimui.* Užuot sakius *statau balsavimai*, reikėtų sakyti *siūlau balsuoti, pateikiu balsuoti, prašau balsuoti* ir pan.

Statyti naują santvarką. Čia geriau būtų vartoti veiksmažodį *kurti*. Pvz.: *Mūsų jaunimas stato (= kuria) naują santvarką.* Šiais atvejais veiksmažodis *statyti* vartojamas, nusižiūrėjus į rusų kalbą.

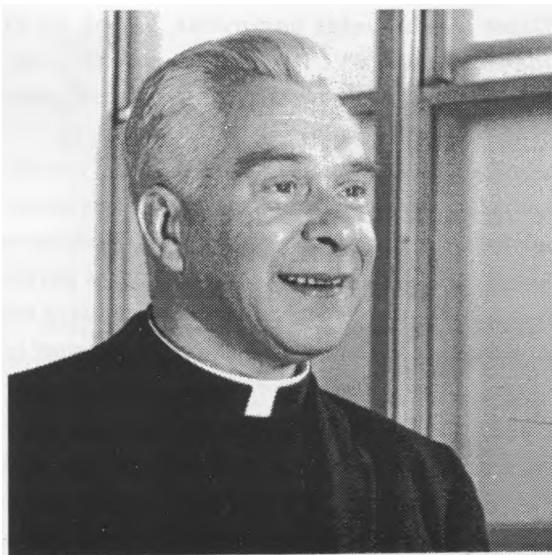
Statyti sau tikslu. Pvz.: *Šis dainininkas nėra toks, kuris sau tikslu statytų tik gausius publikos aplodismentus (= kurio tikslas būtų tik gausūs publikos aplodismentai).*

Statyti reikalavimus. Pvz.: *Tas profesorius studentams stato per didelius reikalavimus (= iš studentų per daug reikalauja).*

Statyti klausimą. Nevartotiną konstrukciją *statyti klausimą* galima pakeisti konstrukcija *kelti klausimą* arba tiesiog veiksmažodžiu *klausti*. Pvz.: *Statau (= Keliu) klausimą dėl šio susirinkimo teisėtumo. Mokytojas mokiniams statė labai sunkius klausimus (= klausė labai sunkių dalykų).*

Statyti pažymius. Mokyklose buvo įprasta sakyti: *pastatė penketuką, trejetuką* ir pan., bet reikėtų sakyti: *parašė penketuką, trejetuką* ir pan.

Statyti ženklus. Čia daroma klaidų, vartojant *statyti*, kai kalbama apie skyrybos ir kitus rašybos ženklus. Pvz.: *Dėl ko gale šio sakinio nepastatei (= nepadėjai) klaustuko?* Žinoma, čia nebūtų klaidos sakyti ir *neparašei*, bet, kalbant apie skyrybos

T. Jonas Raibužis SJ
JC direktorius (1967-1968).

ženklus, jau nuo seniau yra įprasta vartoti veiksmažodį *dėti*.

Statyti kandidatus. Susirinkimuose dažnai pasakoma: *Statykite kandidatus balsavimui*. Tokiais atvejais nevartotiną *statykite* labai lengvai galima pakeisti žodžiu *siūlykite*.

Statyti pavyzdžiu. Šią nevartotiną konstrukciją galima pakeisti konstrukcijomis: *laikyti pavyzdžiu, kelti pavyzdžiu, siūlyti pavyzdžiu* ir pan. Pvz.: *Aš jį statau (= laikau) pavyzdžiu. Mokytojas jį statė (= laikė, kėlė, siūlė) pavyzdžiu visiems mokiniams.*

Ką galima ir ko negalima pristatyti

Dabartinis lietuvių kalbos žodynas (Vilnius, 1972) duoda tokias šio veiksmažodžio reikšmes: 1. greta pastatyti, priešlieti: *Pristatė kopėčias prie langų*. 2. pastatyti pastatą, priešliejant prie kito: *Prie*

tvarto pristatė vištidę. 3. daug pastatyti: *Kambarys pristatytas gėlių*. 4. pastatyti daug pastatų: *Mieste pristatyta daug naujų namų*. 5. nugabenti: *Nupirkto prekęs pristatomos į namus*. 6. nugabenus pateikti: *Fabrikui pristatyta dvi tonos linų*. 7. teikti, rekomenduoti: *Jį pristatė apdovanojimui*. 8. priversti, pavesti ką daryti: *Pristatė jį prie darbo*. 9. supažindinant pasakyti pavardę, pareigas ar kt.: *Pristatė naują tarnautoją. Pristatyk man savo draugą - aš jo dar nepažįstu*. Kartais vartojama ir sangražinė forma: *Prisistatyk, kas esąs*.

Tai turbūt čia paminėti visi atvejai, kur šis veiksmažodis yra vartotinas ir gyvoje žmonių kalboje užtinkamas. Tačiau dabar, ypač mūsų jaunimas, pradėjo šį žodį vartoti ir ten, kur jis netinka. Jau dabar yra "pristatoma" idėja, klausimas, tema, knyga ir t.t. Pvz.: *Šį klausimą paskaitininkas labai įdomiai pristatė. Autorius savo knygoje puikiai pristatė šią temą. Buvo suruoštas šios knygos pristatymas. Čia veiksmažodis pristatyti ir daiktavardis pristatymas yra klaidingai vartojami, turbūt nusižiūrėjus į svetimas kalbas. Tokia vartosena lietuvių kalbai nėra būdinga. Čia minėtais atvejais būtų galima vartoti kitokius atitinkamus posakius: išvystė temą, įdomiai pateikė klausimą... Užuot sakius knygos pristatymas, kai kur vartojama knygos sutiktuvės arba supažindinimas su knyga. Tai neblogi terminai. Gal reikėtų prie jų pasilikti, jei nebus surasta geresnių.*

Gal būtų galima aiškinti, kad jeigu galima *pristatyti asmenį* (t.y. supažindinti su kitais), tai dėl ko negalima *pristatyti knygos* (su ja supažindinant visuomenę)? Gal kada nors kalbininkai ir nusileis "liaudžiai", priimdami šią analogiją, bet dabar dar nevertėtų šio termino vartoti, kalbant apie visuomenės supažindinimą su nauja knyga.

Paruošė Marija A. Jurkutė

PER BANDOMĄJĮ GYVENTOJŲ SURAŠYMĄ - NAUJI KLAUSIMAI

Alytaus rajono vienoje didžiausių seniūnijų ir keliolikoje miesto mikrorajonų vyko bandomasis gyventojų ir būstų surašymas. Surašymo lapuose yra naujų, per sovietinius surašymus nebuvusių klausimų. Pavyzdžiui, kiek žmogus turi automobilių, koks jam priklauso žemės plotas. Be bendro kambarių skaičiaus, reikia nurodyti, kiek jų naudojama komerciniams ar profesiniams tikslams. Pagal europinius reikalavimus suformuluotas klausimas apie išsimokslinimą, pragyvenimo šaltinius. Žmogaus prašoma nurodyti, kiek valandų per savaitę dirbo iki surašymo. Pirmą kartą renkamos žinios apie negalią ir invalidumo priežastį. Kaip ir per prieškario surašymą, yra klausimas apie išpažintą tikėjimą (į jį galima ir neatsakyti). Vyresnių kaip 15 metų moterų klausama, kada įregistruota pirmoji santuoka ir gimė pirmas vaikas, kiek pagimdyta vaikų. Pirmą kartą prašoma atsakyti, kokiomis, be gimtosios, kitomis kalbomis mokama kalbėti, skaityti, rašyti.

Per visuotinį Lietuvos gyventojų ir būstų surašymą 1999 m. bus fiksuojama tų metų gruodžio 1 d. būklė, surašymas neturės trukti ilgiau kaip dešimt kalendorinių dienų. Tai numatoma 1999 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo įstatymo projekte. (*Lietuvos aidas* Nr. 218)

KAUNO TURGUOSE

(Rašyta *Lietuvos aide* prieš 60 metų)

Pieno produktų pristatoma pakankamai. Tačiau jų kainos, ypačiai sviesto, sutvirtėjusios. Už sviesto kg prašoma 3-3,20 lt, grietinės litras buvo po 1-1,40 lt, sūriai nuo 50 ct ligi 70 ct.

Kiaušiniai dar pabrangę. Pereitą ketvirtadienį jie vidutiniai buvo po 1 lt už dešimtį.

Už juodos ruginės duonos kg mokama po 25 ct, o už pyrago po 60 ct.

Bičių medaus ne per daugiausia atveža. Vidutiniškai už kg moka po 2.20 lt.

Už geresnių pomidorų kg mokama po 40 ct., o už mažesnių po 30 ct. Kitų daržovių kainos šios: burokėlių gorčius 15 ct, morkų tiek pat, pupelių litras 3 ct., petruškos 10-15 ct, arbūzo kg 10 ct, svogūnų kg 50 ct.

Atveža dar ir uogų, tai spanguolių. Jų litras po 35 ct. Riešutų litrai mokama po 70 ct.

Už lašinių kg mokama po 2,30-2,60 lt, už kaimiškų dešrų kg - po 2,30 lt, už lydytų taukų kg po 2,50 lt.

Didelis naminių paukščių turgus. Geros vištos ligi 3 lt. Viščiukai po 60-90 ct. Žąsų kainos tvirtos. Už jas mokama ligi 6 lt, už antį 2-2,50 lt. (1937, spalio 15)

SAULIUI SONDECKIUI ĮTEIKTAS GEDIMINO 1-OJO LAIPSNIO ORDINAS

Lietuvos kamerinio orkestro vadovui ir dirigentui Sauliui Sondeckiui įteiktas Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino 1-ojo laipsnio ordinas. Apdovanojimą įteikiant buvo pabrėžti itin dideli S. Sondeckio nuopelnai Lietuvos menui ir kultūrai. "Jūsų vadovaujamas orkestras ir jūs pats esate puikiai žinomi Lietuvoje. Jus gerbia daugelyje Europos ir viso pasaulio valstybių", - teigė tądien šalies Prezidentas.

S. Sondeckis sakė esąs patenkintas, kad pavyko suburti labai gerą ir kūrybingą kolektyvą - Lietuvos kamerinį orkestrą. "Jis yra mano ketvirtasis sūnus", - tvirtino orkestro dirigentas ir meno vadovas.

S. Sondeckis yra septintasis DLK Gedimino 1-ojo laipsnio ordino kavalierius. Iki šiol juos yra gavę diplomatas Stasys Bačkis, poetas Justinas Marcinkevičius, krepšininkai Arvydas Sabonis ir Šarūnas Marčiulionis, buvęs vyrų krepšinio rinktinės treneris Vladas Garastas ir Tarptautinio olimpinio komiteto prezidentas Juanas Antonio Samaranchas (Chuanas Antonijus Samaranchas) (*Lietuvos aidas* Nr. 236)

ŠVENTOJO SOSTO ORDINAS - B. BRAZDŽIONIUI

Lietuvos nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius prie Šventojo Sosto Kazys Lozoraitis pranešė, jog Šventasis Tėvas Jonas Paulius II apdova-

nojo žinomą lietuvių poetą Bernardą Brazdžionį vienu aukščiausių Vatikano apdovanojimų - Šv. Grigaliaus ordinu. Ordiną poetui numatoma įteikti 1998 m. vasario mėnesį Los Andželo arkivyskupijos katedroje - Šv. Pranciškaus bažnyčioje. Apdovanojimą numato įteikti Los Andželo kardinolas Rodžeris Mahonis. (*XXI amžius* Nr. 96)

KALĖDINĖ DOVANA BIBLIOTEKAI

Pasvalio rajono savivaldybės M. Katiliškio viešosios bibliotekos fondai Kalėdų išvakarėse pasipildė 446 knygomis iš Čikagoje gyvenančių kraštiečių Onos ir Jono Gradinskų asmeninės bibliotekos. Tarp atsiųstų knygų ypač vertingos 1953-1985 m. Bostone išleistos Lietuvių enciklopedijos 37 tomai, Lazdynų Pelėdos, J. Tumo-Vaižganto, V. Krėvės kūriniai, išleisti 1922-1928 metais, kita istorinė ir grožinė literatūra.

Ponai Gradinskai gyvena Čikagoje, palaimintojo J. Matulaičio parapijoje, kurioje kunigauja pasvalietis jėzuitas Algirdas Paliokas. Per jį ir buvo susitarta su buvusiu nepriklausomos Lietuvos karininku Jonu Gradinskų ir jo žmona. Jie prasitarė norį padovanoti knygų gimtajam Pasvaliui.

Biblioteka nuoširdžiai dėkoja Gradinskams už tokią brangią kalėdinę dovaną. (*Lietuvos aidas* Nr. 249)

JUSTINAS MARCINKEVČIUS PELNĖ APDOVANOJIMĄ LENKIOJE

Lenkijos PEN klubo premija poetui J. Marcinkevičiui paskirta už Adomo Mickevičiaus kūrybos vertimus į lietuvių kalbą. Lietuvių poeto vardu premiją atsiėmė Vilniaus universiteto Polonistikos katedros vedėjas Algis Kalėda. "Į lietuvių kalbą įžymiojo lenkų poeto kūrinius vertė apie 60 žmonių, tačiau tik du jų - Vincas Mykolaitis-Putinas ir Justinas Marcinkevičius - sugebėjo perteikti kūrinių dvasią, pasiekti tokį vertimo meistriškumą, kurį galima lyginti su pačiu kūrybos procesu", - kalbėjo Varšuvos visuomenės atstovams A. Kalėda. (*Dienovidis* Nr. 46)

PER DU MĖNESIUS SUVALGOME APIE 300 TONŲ LIETUVIŠKŲ ŠOKOLADUKŲ

Kauno gyventojai daugiausia suvalgo akcinėje bendrovėje "Kraft Jacobs Suchard Lietuva" paga-

minamų šokoladinių batonėlių. Rinkotyro skyriuje sužinota, kad per du mėnesius šokoladinių batonėlių *Tikro, Manija, Ralis, Dar 2, Pauzė, Rikis, Kopos, Gama ir Kaukė* gyventojai suvalgo apie 300 tonų.

Vienietelės šalyje šokoladinius batonėlius gaminančios bendrovės rinka sudaro 4 proc. visos šokoladinių batonėlių rinkos.

1994 m. pradėjus *Karūnos* ženklų žymėtų batonėlių gamybą, jiems atiteko 11 proc. šalies šokoladinių batonėlių rinkos. 60 proc. tada buvo užkariavę *Mars, Snikers', Bouti*. Šiuo metu šie rodikliai labai pasikeitė lietuviškos produkcijos naudai.

1993 m. tuometiniam Kauno konditerijos fabrikui tapus kompanija "Kraft Jacobs Suchard Lietuva", tęsiamos šveicariško šokolado gamybos tradicijos, nepamiršant 1888 m. Kaune pradėtos lietuviško šokolado gamybos patirties. (*Lietuvos aidas* Nr. 208)

VAINIKUOTA GROŽIO LEGENDA

Jau beveik 200 šalių, dalyvaujančių tarptautinėje "Mitinių moterų" Paryžiaus programoje, prieš metus išsirinko savo legendinių istorinių gražuolių galeriją...

Lietuva viena iš paskutiniųjų įšoko į benuvažiuojančio Europos traukinio vagoną: Kultūros ministerijoje šis įdomus projektas buvo primirštas. Dabar jį tęsia Vilniaus dailės muziejus.

Įkurtas komitetas, į kurį įeina iškiliausių moterų žvaigždynas. Jo vadovas - muziejaus direktorius Romualdas Budrys sako, kad nuostata leidžia turėti iki trisdešimties kandidačių. Lietuva pasirinkusi vieną. Tai politikų ir menininkų išgarsinta Didžiosios Kunigaikštystės kunigaikštienė, Lenkijos karaliaus Žygimanto Augusto žmona, jaunystėje buvusi didžiausiu valdų savininko Stanislovo Goštauto žmona Barbora Radvilaitė. Į istorinę tautos karūną galėjo pretenduoti ir 1863 m. sukilimo didvyrė Emilija Pliaterytė, ir rašytoja Žemaitė.

Bet Barbora Radvilaitė, pasak R. Budrio, už visas aukščiausia: nepaprastai turtinga gražuolė, išsilavinusi, išmintinga, aštriaprotė, originalios elgsenos. Ne veltui sklinda legenda, kad Žygimantas Augustas iš Žemutinės pilies valdovų rūmų į turtinčiausią ir puošniausią žmonos rezidenciją - Radvilų dvarą nutiesė požeminį kelią. Archeologas Vytautas Urbanavičius mano, kad to didžios meilės

koridoriaus architektūros pėdsakas jau aptiktas. Dar sklinda legenda, kad karalius pėsčias į Vilnių atlydėjęs žmonos karstą. Barbora Radvilaitė turėjo būti palaidota karalių akropolyje Krokuvos Vavelyje, bet pasirinkusi Lietuvą.

Apie Barbarą Radvilaitę 1837 m. išleista didžiausia visų laikų Mykolo Balinsko dviejų tomų studija, plačiam pasauliui gerai pažįstama Jono Kazimiero Vilčinskio XIX a. karalienės portretinė litografija. Net spėjama, kad Aušros Vartų Madona - gražiausia Lietuvos motina - irgi buvęs Barbaros Radvilaitės įvaizdis. Todėl per šią asmenybę norima pasauliui parodyti turtingą, kilnią ir dramatišką Lietuvos istoriją.

Tarptautinė "Mitinių moterų" programa paskelbusi ir keturis konkrečius veiksmus: parengti 18 istorinių ir geografinių atlasų knygą "Gražiausių mitinių moterų pasaulio sakmė" bei surengti tarptautinę parodą-spektaklį ir išleisti epochinį katalogą. Tai būsianti kelionė per amžius ir kontinentus į kiekvienos legendinės moters istorinį pasaulį. (*Kauno diena* Nr. 249)

TIKINČIŲJŲ NEIŠGĄSDINO NET BULDOZERIAI

Prieš 36 metus (1962 m.) per Lietuvą nuvilnijo žinia, kad Molėtų rajono pakraštyje, Skiemonių parapijoje, Janonių kaime jaunai mergaitei apsiireiškė Švč. M. Marija.

Tikintieji iš visos Lietuvos ėmė plūsti į šią šventąją vietą, o sovietiniai pareigūnai telkė milicijos, saugumo, gaisrininkų pajėgas, kad sulaukytų maldininkus. 25 metus ateistai ir komunistai įvairiausiais būdais stengėsi sunaikinti Švč. M. Marijos pasirodymo vietą: šlaitą išlygino buldozeriu, šaltinėlių užpylė srutomis, žvyru, lauką pavertė kultūrine pieva, bet tikinčiųjų nepalaužė.

Dabar Švč. M. Marijos apsiireiškimo vietoje tikinčiųjų lėšomis pastatyta koplytėlė. Prie senojo plento Kaunas-Zarasai, kažkada buvusio pagrindine Sankt Peterburgo-Varšuvos magistrale, stovi kryžius, nurodantis stebuklingąją vietą. Ja nuolat rūpinasi Skiemonių parapijos klebonas Eugenijus

Staleronka, čia aukoja šv. Mišias, susitinka su žmonėmis. Lankytojų niekada netrūksta.

Įdomu, kad koplytėlė, nors stovi atviraime lauke, yra nenuiokota. Netgi padaužos, kaimo paaugliai nedaužo koplytėlės langų, nedrįsta niekinti šventos vietos. (*Lietuvos aidas* Nr. 147)

PER KARĄ SUŠAUDYTAS MOKYKLOS LAIKRODIS VĖL TIKSI

Jaunas verslininkas Rolandas Žalgevičius savo lėšomis sutvarkė miesto pradinės mokyklos laikrodį, įmontuotą šio amžiaus pradžios pastato antrojo aukšto stoge.

Šilutės pradinė mokykla, kurioje mokosi apie 400 vaikų, įsikūrusi viename centrinės Lietuvos gartvės pastatų, liudijančių vokiškos kultūros dvasią ir prieškarinio architektūrinio miesto stiliaus palikimą. Tik keletas senųjų šišioniškių laikrodžių prisiminė einantį, nes po karo jis neveikė.

Žalgevičių šeima buvo įsikūrusi kitapus gatvės, priešais mokyklą, ir Rolandas nuo vaikystės, užsižiūrėjęs į sustingusias rodykles, svajojo kada nors jas paleisti.

Tik subrendęs ir užsidirbęs pinigų, jis išdrįso ateiti pas mokyklos direktorę J. Skuodienę ir pasiūlyti atgaivinti mokyklos gyvybės simbolį - laikrodį. Kai jį išmontavo, ciferblate rado dvi kulku skyles, o mechanizmą suardytą ir nepataisomą.

R. Žalgevičius užlipo į netoliese stovinčios Šilutės evangelikų bažnyčios bokštą, kuriame iki šiol eina masyvus laikrodis, mušantis valandas varpo dūžiais.

Tačiau tai nepadėjo geriau suprasti mechanizmo ir jo gedimo. Vaikinas konsultavosi Klaipėdos laikrodžių muziejuje pas meistrą V. Ivanauską, kuris patarė įmontuoti elektrinį mechanizmą ir restauruoti ciferblatą.

Kai Šilutėje vyko miesto 486-jo gimtadienio kelias dienas trukusios iškilmės, laikrodį naujam gyvenimui paleido pats jo atkūrėjas R. Žalgevičius. (*Lietuvos rytas* Nr. 138)

- Mama, paprašyk tėvelį, kad man naujus vakarinius drabužius nupirktų, - sako duktė.

- Ne, dukrele, tu pati prašyk, nes tuoj ištėkėsi, tai tau reikia pratintis tai daryti.

Bertrand Russel sako: "Nežinau, kas mane labiau nervina - žmonijos kvailumas ar geniališkumas. Kvailumas vedė žmoniją įtikėti komunizmu, o geniališkumas - išrasti atominę bombą".

Austrijos kancleris Figl, lankydamasis Amerikoje, dėl fotografų įkyrumo buvo išėjęs iš pusiausvyros. Susitikęs prezidentą Trumena, jis

pasakė, kad Amerika jau ne demokratija, bet fotokratija.

Johanas Strausas į keliones pasiimdavo savo mėgstamą juodą pudelį. Kartą kompozitorius pastebėjo, kad tankūs šuns plaukai buvo gerokai praretėję. Jis įsakė tarnui atidžiai prižiūrėti šunį, nes tikriausiai jis sergąs. Tarnas visą naktį nemiegojo, o rytą prisipažino:

- Gausiems Jūsų gerbėjams aš pardavinėjau pudelio plaukų kuokštus vietoj Jūsų.

- Nesuprantu, — tarė žmona, - tie mūsų kaimynai neturi nei automobilio, nei televizoriaus, nei pianino, aš nežinau, ką jie turi?

- Banke nemažą sąskaitą, - atsakė vyras.

Merginos kalbasi apie rankų grožį.

- Ar žinai, ką reikia daryti, kad visada būtų baltos rankos?

- Nieko!

Pranešu, kad aš dar gyvas,
Dar duobėn neįkritau,
Bet užmiršti jau pradėjau
Ir galvoj vis siaubingiau.

Su artritu susitaikiau,
Dantys valdiški O.K.,
Akiniai taip pat neblogi,
Tik su protu ne juokai.

Priešais laiptus atsistojęs,
Atsiminti negaliu:
Ar man reikia jais užlipti,
Ar užlipęs jau esu...

Atidaręs šaldytuvą,
Smegeninę pakratau:
Ar aš maistą ten įdėjau,
Ar išinti ketinau...

Ir tada, kai jau sutemsta,
Sėdžiu lovoj ir mąstau:
Ar jau laikas man miegoti,
Ar aš ką tik pabudau...

Jeigu man eilė rašyti,
Tai nepyk, atsiprašau:
Atmintis man susimaišė,
Ar rašyti, ar rašiau.

Tik žinok, kad Tave myliu,
Bet jau paštą greit išneš,
Lik sveika, mano brangioji!

Stoviu ir net paraudau:
Užuot laišką Tau išsiuntęs,
Aš pats voką atdariau:

□ Kun Paulius Mališka, montrealietis, išgirdęs pop. Jono Pauliaus II raginimą, kad šiaurės pusrutulio kunigai daugiau dėmesio kreiptų pietų pusrutulio šalims, nuo 1989 m. paskirtas Dom Lessa, šiaurės rytų Brazilijos vyskupo, darbuojasi brazilų sielovadoje, Sergipie valstijoje. 1987 m., minint Lietuvos krikšto 600 m. sukaktį, Romoje, Šv. Jono Laterano bazilikoje, vysk. Paulius Baltakis iškilmingai Paulių Mališką įšventino diakonu.

□ Dievo Apvaizdos seserų vienuolynas su koplyčia, seneniai pastatyti Panevėžyje, buvo pašventinti rugsėjo 27 d. Panevėžio vysk. Juozo Preikšo. Čia šios vienuolės globos senelius ir invalidus.

□ Eucharistinio Jėzaus seselių kongregacija spalio 25 d. Kauno Šv. Ksavero bažnyčioje paminėjo savo veiklos 50 m. sukaktį. Šv. Mišias koncelebravo arkiv. S. Tamkevičius, vysk. J. Boruta. Pagrindinis šios kongregacijos tikslas - mylėti ir garbinti Eucharistinį Jėzų ir Jam laimėti vaikus, jaunimą bei šeimas. Vienuolijoje darbuojasi 105 seselės. Be Kauno, jos dar darbuojasi Vilniuje, Šiauliuose, Kybartuose ir Veiveriuose.

□ Arkiv. Audys Bačkis spalio 19 d. Vilniaus Šv. Jono bažnyčioje susitiko su akademiniu jaunimu, aukėjo Šv. Mišias ir pasakė pamokslą, kuriame iškėlė ne tik teisingumo, bet ir meilės darbų svarbą.

□ Kun. Konstantinas Gulbinas, kapucinas vienuolis, mirė 1997 m. spalio 15 d., palaidotas Oberhausen-Sterkrade vokiečių kapucinų kapinėse. Pokario metais jis aptarnavo lietuvius katalikus Vestfalijoje, Vakarų Vokietijoje.

□ Pop. Jonas Paulius II poetui Bernardui Brazdžioniui paskyrė Šv. Grigaliaus ordiną. Šis ordinas įsteigtas 1831 m. Šiuo metu tą ordiną gavusių yra 69 asmenys. Ordino įteikimo iškilmės numatytos 1998 m. vasario 11 d. Tai vienas iš aukščiausių Vatikano apdovanojimų. Jį įteiks Los Angeles kardinolas Roger Mahony.

□ Lietuviai tėvai pranciškonai spalio 20-25 d. vykusioje kapituloje naujuoju provincijolu išrinko tėvą Benediktą Sigitą Jurčį, gimusį ir augusį Lietuvoje, buvusį Vatikano nuncijaus Lietuvoje sekretorių. Jis gyvens Lietuvoje. Jo vardu reikalus tvarkyti šiaupus Atlanto vandenyno ir tęsti paramą Lietuvai patikėta viceprovincijolui tėvui Placidui.

□ Baltarusijos prez. A. Lukošenko lapkr. 11 d. Minske susitikęs su Europos tarpparlamentarinės stačiatikybės sekretoriato nariais, pareiškė, kad respublikoje taikiai sugyvena 26 įvairios konfesijos, turinčios daugiau kaip 2000 religinių bendruomenių, jų tarpe 964 stačiatikių, 664 protestantų, 391 katalikų.

□ Lietuvoje Juozas Sabalius ir Andrius Gudauskas sukūrė video filmą "Mylėti artimą" apie kun. Juozą Zdebskį, žymų kovotoją už tikėjimo laisvę. Pasak peržiūroje dalyvavusio "Naujojo židinio" vyr. red. Petro Kimbrio, video filme puikiai perteikta septintojo ir aštuntojo dešimtmečio nuotaka Lietuvoje.

□ Lapkr. 9 d. Kauno arkiv. S. Tamkevičius, dalyvaujant 15.000 žmonių, pašventino prieš 63 m. pradėtą statyti paminklinę Kristaus Prisikėlimo bažnyčią Kaune. Pirmąsias šv. Mišias čia aukėjo arkiv. Tamkevičius, Panevėžio vysk. J. Preikšas, Šiaulių vysk. E. Bartulis ir Kauno vysk. augz. R. Norvilas.

□ Kelios dešimtys tūkstančių maldininkų iš visų žemynų dalyvavo Fatimos "saulės stebuklo" 80-jų metinių minėjime. Spalio 12 d. vakare surengtai procesijai vadovavo Paryžiaus arkiv. kard. Jean Maria Listinger, Rio de Janeiro arkiv. kard. Eugenio de Araujo Sales, Lisabonos arkivyskupas ir Fatimos vyskupas. Spalio 13 d. aikštėje priešais Fatimos baziliką abu kardinolai ir visi Portugalijos vyskupai aukėjo iškilmingas šv. Mišias. Marijos pasirodymas Fatimoje vyko 1917 m. gegužės 13 d. iki spalio 13 d.

□ Pop. Jonas Paulius II planuoja 1998 m. sausio mėn. apsilankyti ateistinėje Kuboje. Ta proga valstybės vadovas Fidel Castro 1997 m. Kalėdas paskelbė valstybine švente. Kalėdas švęsti Kuboje buvo uždrausta beveik nuo pat Castro įsigalėjimo Kubos valdžioje.

□ Rugsėjo 23 d. Jėzaus draugijos generalinis vyresnysis Peter Kolvenbach paskyrė kun. Antaną Saulaitį SJ Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincijo-

lu. Šias pareigas kun. A. Saulaitis SJ perėmė iš vysk. J. Borutos SJ, kuris šios provincijos provincijolu buvo nuo 1989 m.

□ X Mokslo ir kūrybos simpoziume, įvykusiame 1997 m. lapkričio 26-30 d. Čikagoje, Jaunimo centre, kun. Vincas Valkavičius, Norwood, MA, liet. parapijos klebonas, istorikas, skaitė paskaitą "Ar žymiausias išeivijos kunigas savo gimtinėje nežinomas?", o kun. gintaras Vitkus SJ, Kauno Jėzuitų gimnazijos direktorius, kalbėjo apie religinį auklėjimą Lietuvoje ir Jėzuitų gimnaziją. Abu jie buvo apsistoję pas Čikagos lietuvių jėzuitus, aukėjo šv. Mišias Jėzuitų koplyčioje ir pasakė po pamokslą.

□ Marijampolės miesto centre pradėti statyti namai, kuriuose gyvens pasenę ar palieję kunigai, vargonininkai, zakristijonai ir kiti bažnyčių tarnai. Tai bus pirmieji tokios paskirties globos namai Lietuvoje. Apytikriais skaičiavimais, jie kainuos apie 3 milijonus litų.

□ Pop. Jonas Paulius II, kalbėdamas spalio 8-10 d. Vatikane vykusiam kongrese narkomanų sielovados bei pagalbos jiems klausimais, ragino pasaulio politikus bei ūkio atstovus imtis griežtesnių priemonių prieš tarptautinę prekybą narkotikais.

□ Lapkr. 10 d. Kaišiadorių vysk. J. Matulaičio iniciatyva Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje vyko konferencija, skirta arkiv. Teofilio Matulionio atsiminimui. Jis ragino populiarinti arkiv. T. Matulionį, kandidatą į altoriaus garbę. Jau penkiomis užsienio kalbomis pasirodė prel. Pr. Gaidos knyga apie arkiv. T. Matulionį - "Nemarusis mirtingasis".

□ 1990 m. Šventojoje buvo pradėta statyti Švč. M. Marijos - Jūrų Žvaigždės bažnyčia, kurią projektavo arch. Ričardas Krištopavičius. Tos parapijos klebonas kun. Vidmantas Gučius dėkingas Vokietijos katalikų fondui "Renovabis", Palangos miesto savivaldybei, Klaipėdos miesto žmonėms ir organizacijoms, kun. Antanui Valinskui, iš JAV atvykusiam ir čia įsikūrusiam, už bažnyčios statybos rėmimą.

□ Vietnamiečio kun. Anthony Nguyen Ngoc Son knygoje "Ganytojas, žvelgiąs į ateitį" paskelbtomis žiniomis, Vietname yra daugiau kaip keturi milijonai katalikų. Sielovadoje darbuojasi apie 2000 diecezinį kunigų, 7495 ses. vienuolės ir

1253 kunigai bei broliai vienuoliai.

□ Kun. dr. Jonas Sakevičius MIC, ilgametis Britanijos Londono lietuvių parapijos klebonas, 1997 m. birželio 30 d. atšventė 90 m. amžiaus sukaktį.

□ Spalio 13-oji, Fatimos Dievo Motinos šventė, buvo paminėta iškilmingomis šv. Mišiomis visose Rusijos katalikų parapijose. Prieš 80 m. trims Portugalijos piemenėliams M. Marija kalbėjo apie didžiulės Rytuose esančios valstybės atsivertimą.

□ Šimonių parapijos Juodupėnų kaime klebono kun. Povilo Svirskio ir vietos gyventojų pastangomis pastatyta koplyčia. Rugpjūčio 17 d. ją pašventino Panevėžio vysk. Juozas Preikšas.

□ 1995 m. statistikos duomenimis, katalikų Bažnyčia labiausiai auga Azijoje (dabar yra 100 milijonų) ir Afrikoje (107 mil.), Katalikiškiausias žemynas yra Pietų Amerika (412 mil.). 1995 m. pasaulyje buvo 985 mil. katalikų, sudarydami 17.4% visų pasaulio gyventojų.

□ Panevėžio vysk. Juozas Preikšas išsiuntinėjo savo vyskupijos kunigams aplinkraštį, ragindamas pradėti blaivybės akciją: pamoksluose daugiau kalbėti apie blaivaus gyvenimo gėrį ir girtavimo žalą, nevartoti svaigalų laidotuversė ir mirusiųjų minėjimuose.

□ Nuo 1997 m. rudens Los Angeles Šv. Kazimiero lietuvių parapijos vikaru ir lituanistinės mokyklos kapelionu yra kun. Stanislovas Anužis, neseniai atvykęs iš Lietuvos.

□ Spalio 5 d. Ziono evang. liuteronų bažnyčioje, Oak Lawn, IL, buvo iškilmingai pagerbtas Jonas Juozupaitis, vadovaujans šiai parapijai jau 25 metus. Tai seniausia lietuvių evangelikų parapija JAV, įkurta 1903 m.

□ Šiomet į Vilniaus kunigų seminariją priimti 8 kandidatai iš 15. Atranką lėmė kandidato dvasinė branda, bendras išsilavinimas ir tinkamas lietuvių kalbos mokėjimas.

□ Rugsėjo 25 d. ir vėliau centrinėje Italijoje, Umbrijoje ir La Marche, įvyko keli smarkūs žemės drebėjimai. Labai nukentėjo Šv. Pranciškaus bazilika Asyžuje: įgriuvo dalis stogo, sunaikinta daug meno vertybių, tarp kurių dvi Giotto freskos, vaizduojančios Šv. Pranciškaus gyvenimą, sukurtos prieš šešis šimtmečius.

Juozas M.

Mielieji Skaitytojai,

Jau mums tikrai nusibodo vis iš naujo prašyti, kad nesiųstumėte prenumeratos mokesčio nei kanadiška, nei dar labiau australiška moneta, o tik amerikietiška, nes, nuėjus į banką keisti svetimą valiutą į amerikietiškus dolerius, susidaro daug įvairių problemų.

Nuo šių metų pradžios mūsų žurnalas jau turi naujus viršelius ir skirtingas skyrių vinjetes. Įdomu išgirsti, kaip tai patinka skaitytojams.

Mūsų paskelbtas rašinių konkursas jau baigėsi. Kitame numeryje pranešime visų konkurso dalyvių slapyvardžius. Konkurso rašiniams buvo pasiūlytos net aštuonios temos, kurios mums atrodė įdomios ir įvairios, buvo iš ko pasirinkti. Gavome nemaža rašinių.

Šis klausimas mums yra labai aktualus, nes nuo jo gali priklausyti *Laiškų lietuviams* ateitis. Reikia pasakyd, kad mes iki šiol gyvendavome beveik tik iš konkursams atsiųstų straipsnių: jeigu jų pakankamai negausime, žurnalą turėsime sustabdyti. Šalia konkursų labai mažai kas ryžtasi parašyti straipsnį, tinkamą religinės ir tautinės kultūros žurnalui. Atrodo, kad tomis temomis žmonėms yra labai sunku rašyti. Jeigu kas ryžtasi bendradarbiauti, tai dažniausiai atsiunčia eilėraščių arba kokių nors kelionių aprašymą arba jiems mielų žmonių biografijų. Kartais ir tai gali būti naudinga bei įdomu, bet to neužtenka. Tad laukte laukiame daugiau bendradarbių, rašančių aktualiomis temomis.

Nuoširdžiai dėkojame *Laiškų lietuviams* rėmėjams

Po 80 dol. auokojo: A. Šmulkštys, B. Jankauskas.

60 dol. auokojo A. Lesevičius.

40 dol. auokojo B. Čizikas.

Po 30 dol. auokojo: M. Prapuolenis, E. Valantinas, P. Gruodis, G. Starkus, H. Bagdonienė, F. Tarulienė.

Po 20 dol. auokojo: V. Lesniauskas, N. Šumskis, A. Valančius, F. Černius, A. Garkūnas, V. Gudaitis, O. Norkus, O. Abromaitis, O. Matusaitienė.

Po 15 dol. auokojo: O. Strimaitienė J. Ališauskas.

Po 10 dol. auokojo: A. Kuliešis, M. Pranckevičius, B. Briedienė, M. Stankūnas, K. Rožanskas, E. Gaška, L. Vėlūnas, K. Majauskas, A. Ambrozaitis, A. Lipčienė, P. Gluoksnyš, T. Rūta, G. Juškėnas, K. Mikužis, J. Baronaitis, A. Stankaitis, V. Gailiūnas, B. Rymanta, P. Melnykas, V. Račiūnas, L. Raslavičius, T. Zailskas, M. Barienė, S. Strokas, J. Gasperas, T. Alenskas, T. Bogušas, O. Rugelis, S. Leikienė, A. Mozūraitis, A. Plioplys, O. Venclovas, A. Lukoševičiūtė, J. Plėnys, M. Židžiūnas, K. Juzaitis, M. Arštikys, D. Bilaišis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS-Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius - Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas-Algirdas Paliokas, SJ. Techninė redakcija - Jonas Kuprys ir dr. Jonas Boguta. Administratorė - Marija A. Jurkutė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (773) 737-8400. FAX (773) 737-0486. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata-20 dol., atskiras numeris-2 dol.